

Toimittajasta tiedottajaksi

Härkönen Minna-Riikka

Tekijä Minna-Riikka Härkönen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Toimittajasta tiedottajaksi	Sivu- ja liitesivumäärä 59
<p>Muutokset median kentällä ovat saaneet useat toimittajat vaihtamaan alaa viestinnän puolelle. Tässä opinnäytetyössä selvitetään millainen muutos on alanvaihto toimittajasta tiedottajaksi. Työn tavoitteena on antaa näkökulma median muuttuvalla kentällä alanvaihtoilmion kuvaamisen kautta.</p> <p>Alanvaihtoilmiota tarkastellaan henkilökohtaisesta näkökulmasta; mitkä ovat syyt vaihtaa alaa, millainen vaihdos käytännössä on, mitä siitä seuraa ja kuinka uusi ammatti-identiteetti muodostuu. Perspektiiviä aiheeseen antaa lisäksi haastateltavien kertomat syyt aloittaa toimittajana ja kuinka he näkevät nyt journalismin tulevaisuuden.</p> <p>Tutkimusmenetelmä on käytetty kvalitatiivista teemahaastattelua. Teoreettinen viitekehys on luotu alojen keskeisten kirjallisuuslähteiden ja artikkeleiden avulla. Empiirinen aineisto on kerätty huhtikuussa 2015 haastatteleamalla viittä kohderyhmään kuuluvaa henkilöä. Haastattelut on litteroitu ja aineisto on analysoitu teemoittelun ja narratiivisen strukturoinnin avulla. Kaikissa tutkimuksen vaiheissa on pyritty noudattamaan laadukasta ja luotettavaa tutkimustapaa.</p> <p>Alanvaihto vaikutti haastattelujen perusteella onnistuneelta ratkaisulta haastateltavien kohdalla. Vaihdon positiiviset seuraukset peittosivat negatiivisiksi koetut asiat. Terveys ja taloudellinen turvallisuus ovat tärkeitä perusasioita monen ihmisen elämässä ja kaikki haastateltavat tuntuivat saavuttaneen ainakin toisen edellä mainituista. Kaikki kokivat uuden työn mielekkääksi, arvokkaaksi ja arvoaan vastaavaksi.</p>	
Asiasanat Media-ala, viestintä, journalismi, työ	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Viestinnän ja median yhteinen pelikenttä.....	2
2.1	Viestintä ja tiedotustyö	2
2.2	Media ja journalismi	3
2.3	Toimittajan ja tiedottajan yhteinen työmaa	4
2.4	Viestintä- ja media-alan muutokset	5
2.4.1	Median murros	5
2.4.2	Viestintäalan muutos.....	10
2.4.3	Median näkemyksiä median ja viestinnän muutoksista	11
3	Teemahaastattelun toteuttaminen	13
3.1	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä.....	13
3.2	Haastateltavien määrä ja valinta	14
3.3	Tutkimusmenetelmän ongelmat	14
3.4	Tutkimusmenetelmän edut.....	15
3.5	Toteutus.....	15
3.6	Aineiston kuvailu	17
4	Analyysi.....	19
4.1	Miksi ryhdyit toimittajaksi?.....	19
4.2	Syyt alan vaihtoon.....	20
4.2.1	Median murros	21
4.2.2	Uusi koulutus	24
4.2.3	Leipääntyminen.....	24
4.2.4	Työmarkkinatilanne	25
4.2.5	Vuorotyöstä päivätyöhön.....	26
4.2.6	Palkka ja asema.....	27
4.3	Alanvaihto käytännössä	28
4.3.1	Työnhaku	28
4.3.2	Uudet haasteet.....	29
4.3.3	Tukea uuteen alkuun.....	31
4.3.4	Erot toimitustyöhön	32
4.3.5	Toimittaja-ammatin edut.....	33
4.4	Seuraukset.....	35
4.4.1	Vapautta ja monipuolisuutta työhön	35
4.4.2	Tulotaso heikkeni	36
4.4.3	Median kulutustottumukset.....	37
4.4.4	Terveys ja hyvinvointi paranivat	38
4.4.5	Mitä kaipaat toimitustyöstä?	40

4.4.6	Takaisin toimitustyöhön?.....	41
4.5	Ammatti-identiteetti	41
4.6	Journalismin tulevaisuus alanvaihtajien silmin	44
5	Pohdinta.....	46
5.1	Laatu ja luotettavuus	46
5.2	Eettisyys	47
5.3	Johtopäätökset.....	49
5.4	Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset	51
5.5	Itsearvio ja oma oppiminen	52
6	Lähteet.....	53

1 Johdanto

"Mutta sitten tajuan, etten ikävöi sitä, millaista työni oli viime vuosina, vaan sitä, millaista se oli parhaimmillaan, kymmenen tai viisitoista vuotta sitten. Kaipaamaani maailmaa ei enää ole" (Rusila, 2014, 10.)

Sitaatti on lähes kaksikymmenvuotisen uran Helsingin Sanomissa tehneen Anna Karismon suusta, joka vaihtoi toimittajan työnsä viestintätyöhön. Tämä kommentti sai minut tutkimaan opinnäytetyössäni toimittajien alanvaihtoa viestintäpuolelle.

Toimitustyöstä viestintäpuolelle loikkaaminen ei ole uusi ilmiö. Tarkkaa määrää vaihtajista ei ole, mutta toimittajapiireissä aina joku tuntee jonkun viestintäuran aloittaneen toimittajan.

Opinnäytetyössäni selvitan, millainen vaihdos toimittajan työstä viestintäpuolelle on. Tietoa olen hankkinut primäärilähteiltä, eli kyseisen vaihdoksen tehneeltä viideltä haastateltavalta. Lisäksi olen perehtynyt journalismia ja viestintää koskevaan kirjallisuuteen sekä artikkeleihin ja tutkimuksiin.

Käsittelen tässä työssä alanvaihdokseen johtaneita syitä, alanvaihdosta käytännössä, vaihdon seurauksia ja uuden ammatti-identiteetin haltuun ottoa. Tavoitteenani on luoda näkökulmia ilmiöön ja tutkia sen syitä ja seurauksia.

Sivuan työssäni myös viestintäalan ja journalismin yhteistä pelikenttää ja sen muutoksia, sekä median murroksen syitä ja seurauksia. Median murroksen myötä tiedottajien ja toimittajien voimasuhteet näyttävät muuttuneen. Toimittajien asema median portin vartijana oli ennen merkittävä, mutta nykyisin julkaisutavat ovat muuttuneet ja taitavilla viestinnän ammattilaisilla on yhä enemmän vaikutusvaltaa mediasisältöihin.

Jos haluaa vaikuttaa yhteiskunnassa, kannattaisiko siis vaihtaa Karismon lailla alaa? Vai voisiko vaihtajien kokemuksista ottaa oppia ja käyttää saatuja tietoja journalististen prosessien kehittämiseen muuttuneessa toimitusmaailmassa?

2 Viestinnän ja median yhteinen pelikenttä

Tässä luvussa käydään läpi journalismiin ja viestintään liittyviä käsitteitä sekä viestintä- ja media-alan muutosta.

2.1 Viestintä ja tiedotustyö

Viestintä-sana on johdettavissa latinan verbiin *communicare*, joka tarkoittaa jakamista, osallistumista tai monille yhteiseksi tekemistä (Karvonen, 2002), ja sana *viesti* pohjautuu venäjän kielen substantiiviin *vest*, joka tarkoittaa sanomaa, tietoa, huhua tai uutista (Juholin, 2013, 22). Viestinnällä on kaksoismerkitys, sillä se merkitsee sekä tiedon siirtämisen teknistä prosessia että ihmisten välistä yhteyttä. Viestinnän voi hahmottaa informaation siirtona sekä merkitysten ja yhteisyyden tuottamisena. Se on sanomien vaihdantaa lähettäjän ja vastaanottajan välillä. Viestin lähettäjällä on jokin tarkoitus lähettää viesti johon vastaanottajan toivotaan reagoivan viestin lähettäjän toivomalla tavalla. Viestintäprosessissa sekä viestin lähettäjä että vastaanottaja ovat aktiivisessa roolissa. (Juholin, 2013, 22–23; Kunelius, 2003, 10–12; Karvonen, 2002.)

Organisaatioviestintä on jostain organisaatiosta lähtevää viestintää, jonka tavoite on tukea organisaation tavoitteita. Organisaatio on jokin järjestäytynyt kokonaisuus, jolla on tarkoitus ja tavoitteet. Organisaatioita voivat olla esimerkiksi yritys, yhteisö, järjestö, puolue, ajatuspaja, projekti, liitto, liike, seura, valtio tai kunta. Organisaation viestinnällä on aina jokin tavoite, joka voi liittyä esimerkiksi organisaation tunnettavuuden kautta sen talouteen (markkinointiviestintä), päätösvaltaisten mielipiteisiin (vaikuttamisviestintä), julkisuuden saamiseen (mediaviestintä) tai organisaation toimivuuteen (työyhteisöviestintä). (Juholin, 2013, 25–26, 245, 260; Juholin & Kuutti, 2004, 11.)

Tiedottaminen on Karvosen (2002) määritelmän mukaan tiedolla varustamista, tiedon jakelua ja tiedoksi antamista. Tämä antaa kuvan yksisuuntaisesta tiedonantajalta tiedonsaajalle suuntautuvasta viestintämallista. Näin ollen *viestintä* sanana kattaa paremmin nykyaikaisen viestintätyön, joka on monisyistä ja mahdollisesti myös vuorovaikutteista kuluttajien tai yleisön kanssa.

Tiedottaja on organisaatiolle työskentelevä viestinnän ammattilainen, jonka työnkuva riippuu organisaatiosta koosta ja tavoitteista. Tiedottajan yleisimmät tehtävät ovat organisaation viestinnän suunnittelu, työyhteisöviestintä, julkisuusviestintä ja viestinnän tulosten arviointi. Julkisuusviestintään kuuluu esimerkiksi vaikuttamis-, markkinointi-,

media-, talous- ja kriisiviestintä sekä digitaalinen viestintä. Vaikuttamisviestinnällä yritetään vaikuttaa organisaatiota koskettavien asioiden päättäjiin, markkinointiviestinnällä kuluttajien ostokäyttäytymiseen ja mediaviestinnällä yritetään lisätä organisaation näkymistä mediassa organisaation toivomalla tavalla. Talousviestintä pitää sisällään organisaation talousasioita koskevaa viestintää, mihin voi kuulua esimerkiksi tilinpäätökset, yrityskaupat, tilaukset ja sopimukset. Kriisiviestinnällä tarkoitetaan viestintää, jota toteutetaan yrityksen joutuessa uhkaavaan tilanteeseen, esimerkiksi jos jokin uhkaa organisaation aineellisia tai aineettomia arvoja, kuten kiinteistöjä, omaisuutta tai mainetta. Digitaaliseen viestintään kuuluu esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja yrityksen verkkosivuilla tapahtuva viestintä. Työnkuvaan voi kuulua myös esimerkiksi tapahtumien järjestämistä ja erilaisia projekteja. Pienten organisaatioiden tiedottajien työnkuva voi olla hyvinkin laaja, kun taas isoissa organisaatioissa työnkuva voi olla kapea-alainen ja erikoistunut. Ei ole myöskään poikkeuksellista, että tiedottajan tehtäviä hoitaa eri alan ammattilainen ”oman työnsä ohella.” Viestinnän ammattilaisille on tiedottajan lisäksi lukuisia eri tehtävänimikkeitä, eivätkä ne aina ole vertailukelpoisia keskenään. Viestintäalan tehtävänimikkeistä yleisimpiä nykyisin ovat tiedottaja, viestintäjohtaja, viestintäpäällikkö, viestintäsuunnittelija, viestintäkoordinaattori ja viestintäavustaja. Nykyisin käytetään myös paljon englanninkielisiä nimikkeitä. (Juholin, 2013, 72–80, 164–168)

Tiedottajan työn perusvaatimuksena on hyvä kirjoitusviestinnäntaito. Nykyisin on osattava luoda erilaisia tekstejä eri medioihin. Tässä mielessä journalistisia taitoja tarvitaan myös organisaatioissa. Tiedottajalta saatetaan vaatia myös visuaalisia taitoja. Tärkeitä ovat myös organisaation toiminnan ja toimintaympäristön tuntemus, viestinnän suunnittelukyky, viestinnän tulosten seuranta ja evaluointi, herkkyyys muutosten varalle, projektinhallintataidot sekä mediakentän tuntemus. (Juholin & Kuutti, 2004, 102–103.)

2.2 Media ja journalismi

Medialla voidaan tarkoittaa kaikkia välineitä, joilla voidaan välittää merkityksiä ja joita käyttää jokin inhimillinen toimija. Medialla viitataan suomenkielessä usein joukkoviestintään, johon kuuluvat esimerkiksi televisio, sanoma- ja aikakauslehdet, kirjat, radio, puhelin, internet, valo- ja elokuvat sekä ääni- ja kuvataallenteet. (Nieminen & Pantti, 2008, 4-5.) Mediakenttään kuuluu valtamedia, uutistoimistot, kansainvälinen media, alue- ja paikallismedia, ammatti- ja erikoismedia sekä näiden kaikkien toimittajan, freelancerit, valokuvaajat ja graafikot. (Juholin, 2013, 290.)

Journalismilla tarkoitetaan ajankohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää, joka on toimittajien työn tulosta. Lisäksi journalismia määritellään sanoilla itsenäinen ja edustava, eli toimittajien kuuluu suojella journalistisia tuotoksia ulkopuolisilta vaikutusyrityksiltä ja journalismin kuuluisi edustaa yleisöään ja tuoda esiin sen näkökulmia. Journalismin on tiedonvälitystä, tarinoiden kertomista ja julkisen keskustelun ylläpitämistä. (Kunelius, 2003, 21–25; Juholin & Kuutti 2004, 11; Kunelius, 2000, 2)

Toimittajalla tai *journalistilla* tarkoitetaan toimituksessa toimitustyötä tekevää tai toimitukselle freelancerina journalistista sisältöä toimittavaa henkilöä. Toimittajan velvollisuus on pyrkiä todenmukaiseen tiedon välitykseen. Journalistiliiton ohjeiden mukaan toimittaja on ennen kaikkea vastuussa yleisölleen, hän arvioi kriittisesti tietolähteensä, hänellä on oikeus saada tietää mitä yhteiskunnassa tapahtuu ja hänellä on velvollisuus tarkistaa tietojensa todenperäisyys mahdollisimman tarkasti (Suomen journalistiliitto, 2014.) Forssell ja Laurila (2007, 23) ennustivat, että toimittajien on yhä enemmän oltava monimediaosaajia, joiden tehtäviin kuuluu kirjoittaminen, kuvaaminen, omien juttujen editointi ja niiden eri kanaviin muokkaaminen.

2.3 Toimittajan ja tiedottajan yhteinen työmaa

Tiedottaja ja toimittaja tarvitsevat työssään toisiaan. Yksi tiedottajan tehtävistä on saada edustamansa organisaation viestit esille mediassa, ja toimittaja tarvitsee tiedottajien apua löytääkseen etsimänsä tiedon organisaatiosta. (Juholin & Kuutti, 2004, 104)

Riippuvuussuhteesta huolimatta toimittajat saattavat suhtautua tiedottajiin hyvinkin kriittisesti ja väheksyvästi. Toimittajat eivät pidä tiedottajien myyvistä asenteista, liioittelusta ja liian tuttavallisesta käytöksestä (Juholin & Kuutti, 2004, 104).

Tiedottajan ja toimittajan voimasuhteet ovat muokkautuneet viime vuosina digitalisaation myötä. Organisaatiot eivät välttämättä enää tarvitse median huomiota samalla tavoin kuin ennen, sillä informaation julkaiseminen on tullut kaikkien ulottuville. Toisaalta media tarjoaa yhä runsasta näkyvyyttä, mitä taitava tiedottaja pystyy nykyisin saamaan melko helposti. Kiireisissä toimituksissa organisaatioiden tiedotteet menevät läpi jopa suoraan, varsinkin median verkkoversioissa. Toimitusten supistuneet resurssit ovat johtaneet siihen, että media tarvitsee ulkopuolisten organisaatioiden apua sisällöntuotannossa, sillä toimittajat pääsevät yhä vähemmän toimitusten ulkopuolelle juttukeikoille. (Juholin, 2013, 283–287; Juholin & Kuutti, 2004, 108)

Viestinnän tutkimuskeskus CRC:n vuonna 2011 julkaistun tutkimuksen mukaan 36 prosenttia suomalaisista uutissisällöistä oli tutkimuksen mukaan johdettavissa pr-materiaaliin. Tutkimuksen aineisto kerättiin viitenä perättäisenä arkipäivänä seitsemän valtakunnallisen uutisvälineen kotimaan uutistuotannosta, joka sisälsi verkko-, printti- ja tv-uutisia. Pr-materiaaliin johdettavista uutisista 77 prosenttia oli johdettavissa tiedotteisiin, loput tiedotustilaisuuksiin tai muihin tiedotustilaisuuksiin tai lähteen verkkosivuille. Keskimäärin viidennes uutisista perustui tiedotusmateriaaliin. Julkaisumuotoja vertaillen huomattiin, että verkossa 42 prosenttia uutisista oli johdettavissa pr-materiaaleihin. Juttutyypeittäin tarkasteltuna lyhyet uutissähkeen kaltaiset uutiset sisälsivät eniten tiedotusmateriaalia, joista 42 prosentissa juttuun ei oltu lisätty lainkaan toimituksen omaa sisältöä. Tutkimus ei tosin anna kuvaa muutoksesta, vaan se kuvaa vain sen hetkistä asiointilaa. Tutkijan mukaan tutkimuksesta voi kuitenkin päätellä, että eri toimijat ovat tehostaneet tiedotustaan. (Juntunen, 2011, 7, 20–25, 55.)

Sisällöntuotanto on ammattimaisten tai sisällöntuotantoon erikoistuneiden tahojen kokoamaa, muokattua tai luomaa tekstiä, ääntä tai kuvaa tietylle julkaisualustalle. Se voi olla luonteeltaan asiapitoista tai viihteellistä ja se erotetaan usein käyttäjien tai harrastelijoiden luomasta sisällöstä (Sanastokeskus TSK ry, 2010). Toimitukset ovat yhä riippuvaisempia ulkoisten tahojen sisällöntuotannosta (Juholin, 2013, 283).

2.4 Viestintä- ja media-alan muutokset

Tässä luvussa käsitellään viestinnän ja media-alan muutoksia.

2.4.1 Median murros

Median murrokselle on monta nimeä katsontakannasta riippuen. Lähteissäni puhutaan journalismin tai median muutoksesta, murroksesta, kriisistä tai jopa kuolemasta. Median muutos on terminä kaikista neutraalein. Se toteaa, että mediassa on tapahtunut jonkinlainen muutos. Toisaalta terminä se ei kerro kuinka vakava tai mitätön muutos on. Journalismin kriisi tai kuolema sisältää jo enemmän sisäänkirjoitettuja merkityksiä ja ne heijastelevat lähteen näkökulmaa ja asennetta ilmiöön. Kriisi ja kuolema kuvaavat hyvin vakavaa asiointilaa. Kaikki edellä mainitut termit tarkoittavat tässä opinnäytetyössä samaa asiaa, median muutosta, jota pyrin nyt seuraavissa kappaleissa kuvaamaan.

Väliverron puhuu journalismin kriisistä ja jakaa siihen johtaneet syyt neljään osaan. Syyt ovat kilpailun kiristyminen, mediakentän koventunut sisäinen kilpailu, viestinnän kasvu ja tavalliset kansalaiset. Kilpailun kiristyminen tarkoittaa journalismin käsittämistä yhä enemmän liiketoimintana. Journalismi on kuitenkin enemmän kuin liiketoimintaa, ja

journalismin laatu heikkenee, kun sen tekemiseen varattuja resursseja vähennetään. Median sisäisen kilpailun kiristymisellä tarkoitetaan uusien kilpailijoiden tuloa kentälle. Julkaiseminen internetissä on edullista ja mahdollisuus perustaa julkaisualusta tullut kaikkien ulottuville. Viestintä on myös vienyttä alaa journalismilta, ja kiireisissä toimituksissa organisaatioiden viestit menevät helposti suoraan läpi ilman journalistista punnintaa. Sosiaalista mediaa käyttävät kansalaiset, bloggarit ja verkkoyhteisöt syövät myös perinteisen median kakkua, kun pohditaan mihin kuluttaja käyttää aikaa. Perinteisen median osuus on vähentynyt. Journalismi myös tunteellistuu ja viihteellistyy, mikä on ongelmallista journalismin objektiivisuuden ja kriittisyyden vaateen kanssa. (Väliverronen, 2009, 13–15, 193)

Forssellin ja Laurilan mukaan media-alan digitalisoituminen on muuttanut median toimintatapaa ja ansaintalogiikkaa. Internet on tuonut runsaat tietolähteet helposti kaikkien ulottuville. Uutisten välittäminen on joutunut kovaan kilpailuun, sillä nykykuluttaja käyttää useaa uutismediaa rinnakkain ja kerää uutistietoa sirpaleina eri lähteistä. Media on joutunut epätasapainoon taloudellisen kannattavuuden ja journalistisesti kunnianhimoisen ja merkityksellisen tiedon välittämisen välillä. Median perinteinen asema demokratian yhtenä toteuttajana on saanut rinnalleen toisen kuvauksen kansan kosiskelijana ja sensaatioita hakevana tietojen vääristelijänä säilyäkseen taloudellisesti kannattavana. (Forssell & Laurila, 2007, 22)

Vehkoo erittelee median murrosta kuvaavassa kirjassaan Väliverrosen tapaan journalismin kriisiin johtaneita syitä. Ensimmäinen niistä on toimittaja-ammattin merkityksen väheneminen, joka liittyy tietolähteiden runsauteen, ja niiden helppoon ja edulliseen saavutettavuuteen. Mediassa työskentelevät eivät ole enää median portinvartioita, vaan kuka tahansa voi julkaista tekstiä, kuvaa ja videota, esimerkiksi blogissaan. Vehkoon mukaan journalismin toinen kriisi liittyy talouteen. 90-luvulla alkanut internetin levittäytyminen on saanut mainostajat siirtymään printistä verkkoon, koska verkossa voi tavoittaa enemmän kuluttajia halvemmalla. Mainostulojen ja levikkien lasku ovat panneet mediatalot säästökuurille, mikä on johtanut journalismin laadun heikkenemiseen. (Vehkoo, 2011, 12–21.)

Väliverrosen, Forssellin, Laurilan ja Vehkoon kirjoituksista voisi tehdä yhteenvedon, että digitalisaatio on aiheuttanut median inflaation, jossa toimittajat ovat joutuneet hankalaan asemaan pienenevien resurssien ja kasvavan työmäärän takia samalla kun kuka tahansa yksityishenkilö tai mikä tahansa organisaatio pystyy julkaisemaan asiansa itsenäisesti.

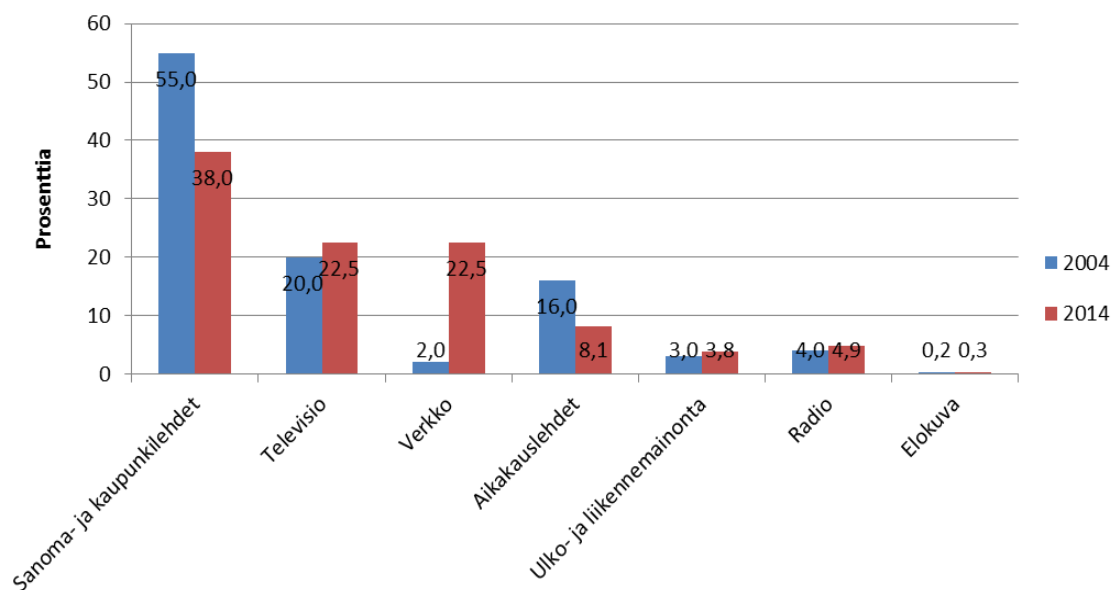
Median tutkijat ovat todenneet, että lehdistön funktio on muuttumassa tai muuttunut. Tiedonvälityksen tilalla ensisijaista on nykyisin taloudellisen hyödyn tuottaminen omistajille. Ajattelutavan muutos on tapahtunut suhteellisen lyhyessä ajassa. Uutisjutut ovat myös lyhentyneet, pinnallistuneet ja yhdenmukaistuneet. Uutisten on koettu myös viihteellistyvän kansan valistuksen väistäessä, taustoittavan materiaalin määrä on vähentynyt ja asioita ei esitetä järkeen käyvässä kontekstissa. Mediassa on yhä vähemmän tarjolla vaihtoehtoisia näkökulmia. Tarve tuottaa taloudellista hyötyä vaikuttaa median sisältöihin. Jotkut sisällölliset valinnat voivat houkuttaa markkinointisyyistä, toiset valinnat voivat olla riskialttiita mediaorganisaation talouden kannalta ja jotkut valinnat ovat mahdottomia. Esimerkiksi tärkeästä mainostajasta voi olla vaikea kirjoittaa negatiivisesti. (Mäntynen, 2008, 183; Nieminen & Pantti, 2009, 85, 91; Juholin & Kuutti, 2004, 194.)

Median muutosta voisi verrata myös Niemisen ja Pantin mainitsemaan moraaliseen paniikkiin, jolla viitataan uusien medioiden tulon aiheuttamaan ahdistukseen. 1600-luvulla sanomalehtien tuoma julkisuus huoletti valtaa pitäviä. Pelättiin, että rahvas pääsee jyvälle eliitin toimista. 1800-luvun huolenaihe oli populaarikirjallisuus, jonka uskottiin syövyttävän nuorten moraalialia. 1900-luvulle tultaessa kauhisteltiin elokuvan mahdollisia sivuvaikutuksia, kuten moraalien löyhentymistä ja yleistä passivoitumista. 60-luvulla television tulo aiheutti myös huolta kansan passivoitumisesta, ja 80-luvulla pelikulttuurin leviämisen pelättiin turmelevan nuoret. Kirjoittajien mukaan yllä mainittuja moraalisten paniikkien yhdistävä tekijä on median vaikutusten äärimmäinen yksinkertaistaminen. (Nieminen & Pantti, 2008, 62–63.)

Muutos on ollut mediassa aina läsnä. Vielä ei pystytä varmaksiksi sanomaan mihin median murroksen tuomat muutokset johtavat, mutta osviittaa muutoksista antavat esimerkiksi mainonnan määrä eri medioissa sekä sanomalehtien levikkien ja määrän muutokset.

Mainonnan määrä kertoo mitkä mediat mainostajat kokevat vetävän eniten silmäpareja. Vuonna 2014 mediamainonnan painopiste kääntyi ensimmäisen kerran sähköisten medioiden puolelle. Painettujen medioiden osuus oli 46,1 prosenttia ja sähköisen mainonnan osuus 50,2 prosenttia mediamainonnasta. Sanomalehtimainontaan käytettiin 8,7 prosenttia vähemmän rahaa kuin edellisenä vuonna, ja aikakauslehtimainontaan käytettiin 15,3 prosenttia vähemmän rahaa. Sen sijaan verkkomediamainontaan käytettiin 10,8 prosenttia enemmän rahaa ja sen osuus mediamainonnasta oli 22,5 prosenttia. Tosin mainontaan käytetty rahamäärä laski edellisvuodesta noin 3 prosenttia. (Mainonnan neuvottelukunta, 2015.)

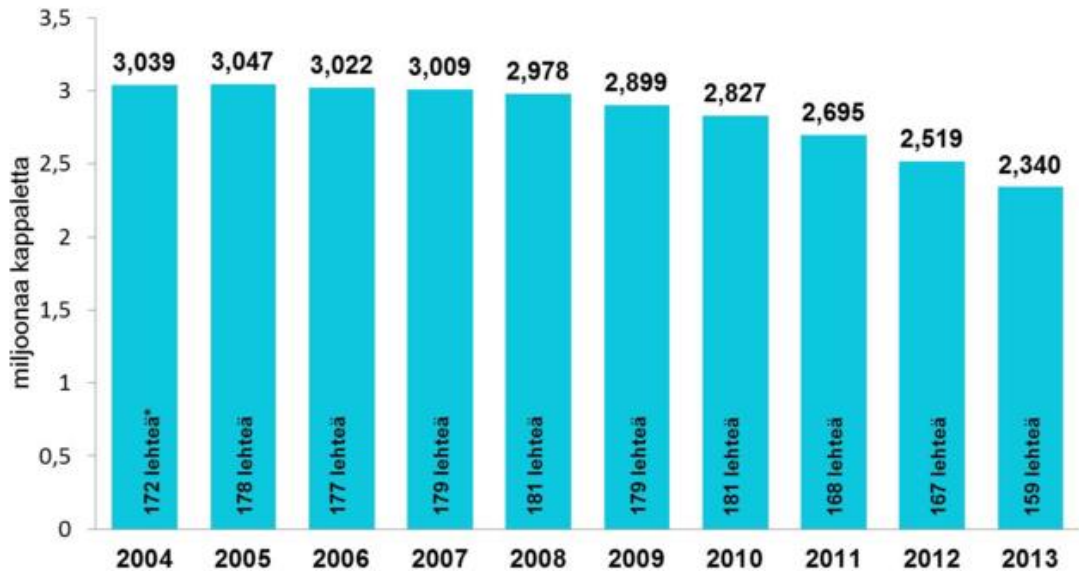
Taulukko 1. Mediamainonnan määrät vuosina 2004 ja 2014

Lähde: Mainonnan neuvottelukunta 2005, Mainonnan neuvottelukunta 2015, TNS Gallup oy

Sanomalehtien levikeissä on ollut näkyvää pudotusta 2010-luvun alusta lähtien, mutta suuntaus on jatkunut jo pidempään. Suomen suurilevikkisimmän lehden, Helsingin Sanomien, levikki on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2013 yli sadallatuhannella. Myös toiseksi suurimman, Ilta-Sanomien, levikki on pienentynyt samana aikavälinä lähes sadallatuhannella. (Tilastokeskus, 2014-2)

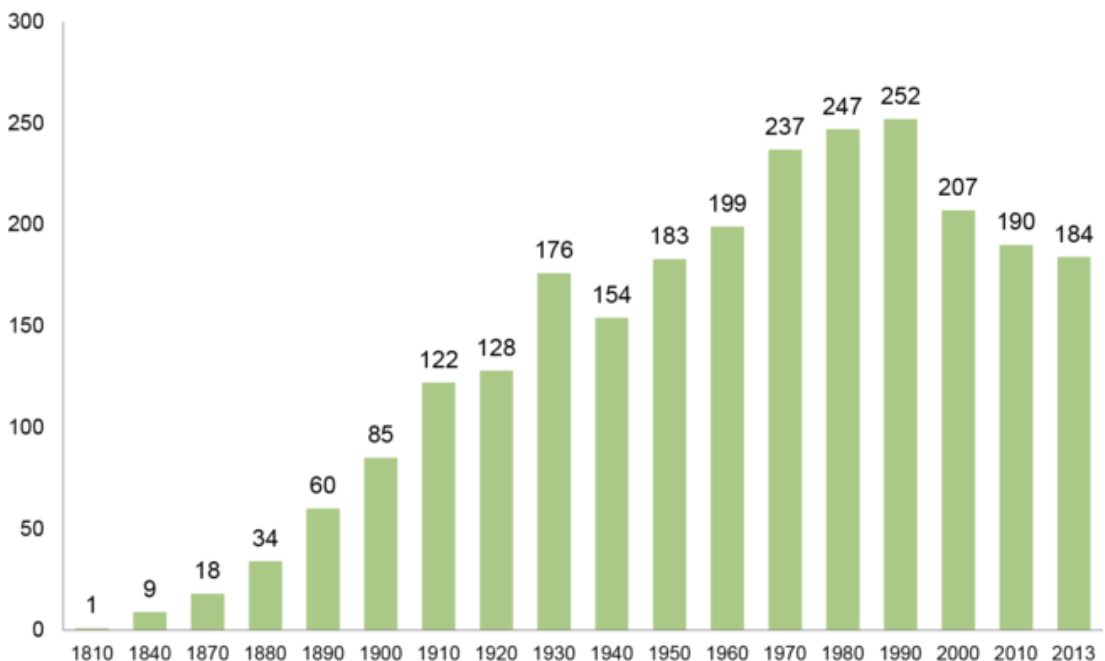
Taulukko 2. Sanomalehtien levikki 2004–2013

Lähde: Sanomalehtien liitto, MediaAuditFinland

Sanomalehtien liiton pitkän ajan tilastointi sanomalehtien lukumäärästä kertoo lehtien määrän noususta vuoteen 1990 asti, josta lähtien lehtiä on lakkautettu vuoteen 2013 mennessä noin 70. Tässä tilastossa käy ilmi, että lehtiä on alettu lakkauttaa jo ennen digitalisaation alkua. Suurin osa lakkautuksista vaikuttaa tapahtuneen 90-alun laman seurauksena.

Taulukko 4. Sanomalehtien lukumäärä 1810–2013

Lähde: Sanomalehtien Liitto

Heikkoon taloudelliseen tilanteeseen on vastattu mediataloissa tavanomaisen yrityksen tavoin. Yhteistoiminta- eli yt-neuvottelut ovat piinanneet toimittajia. Alla on katsaus

Journalisti-lehden verkkosivuilla olevan ajankohtaiset-palstan otsikoihin viimeisen puolen vuoden ajalta.

"6.5.2015: Aller aloittaa yt-neuvottelut: 55 työpaikkaa uhattuna

28.4.2015: Kainuun Sanomalehtiperhe vähentää 14

23.4.2015: Turun Sanomissa taas yt:t

21.4.2015: MTV aloittaa suuret yt:t ja ulkoistaa uutistuotannon

17.4.2015: STT-Lehtikuvaan isot yt-neuvottelut

20.3.2015: Alma yhdistää Lapin Kansan ja Pohjolan Sanomat

10.3.2015: Kainuun sanomalehtiperhe aloittaa yt-neuvottelut

2.1.2015: Karjalainen lomauttaa koko henkilöstönsä

27.11.2014: Työttömyyskulut kasvavat: Hallitus esittää korotusta SJL:n jäsenmaksuun

3.11.2014: Kalevasta lähtee 12" (Journalisti, 2015.)

Toimitustyöhön on enemmän tulijoita kuin työmarkkinat vetävät. Journalistiliittoon kuuluu noin 16 000 journalistia ja Suomen freelance-journalistit ry:hyn 1 200 jäsentä. Toimittajien työpaikkojen määrä on Työ- ja elinkeinoministeriön tietojen mukaan vähentynyt selvästi, kun taas verkkojulkaisujen toimitustyö on työllistänyt suhteessa enemmän. Vakinaisten työpaikkojen puutteessa freelance-työ on yleistynyt toimitusalalla, ja sen ennustetaan yhä yleistyvän. Tämä voi johtaa vapaiden freelancetoimijoiden alipalkkaukseen ja alityöllistymiseen, vaikka kokonaistyöllistävyyden ennustetaankin säilyvän samalla. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014.)

2.4.2 Viestintäalan muutos

Media-alan lisäksi viestinnäalalla on tapahtunut suuria muutoksia internetin mukanaan tuomien viestintävälineiden ja vaatimusten kasvun myötä. Juholinin mukaan viestintäympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti, ja suurimmat muutokset viestinnäalalla ovat median murros, sosiaalisen median läpimurto, organisaatioiden toimiminen julkisuuden kentillä itsellisinä toimijoina, strategisen ajattelun korostaminen, kasvava läpinäkyvyyden vaatimus sekä johdon ja viestinnän ammattilaisten yhä merkittävämpi yhteistyö. (Juholin, 2013, 13, 80–81)

Tiedotustyön työllisyystilanne on melko vakaa julkisella puolella ja yrityksissä, mutta viestintätoimistojen työllisyys on suhdanneherkkää. Alalle valmistuu enemmän tekijöitä kuin työmarkkinat vetävät, joten työllistyminen voi olla haasteellista. Työ- ja elinkeinoministeriö ennakoi, että yhä useampi viestinnän ammattilainen tulee työskentelemään muissa kuin viestintäalan töissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014.)

2.4.3 Median näkemyksiä median ja viestinnän muutoksista

Mediassa käsitellään myös paljon median murrosta, ja usein se nähdään melko negatiivisessa valossa. Tässä alaluvussa esittelen kolme kirjoitusta, jotka käsittelevät median murrosta. Nämä kirjoitukset tarjoavat näkökulmia ilmiöön, mutta ne eivät ole tieteellisiä artikkeleita.

Brittilehti Financial Timesin vuonna 2014 julkaistu artikkeli kuvaili media-alan ja viestintäalan muutosten liittyvän toisiinsa, ja muutokset johtavat viestintäalan voittoon journalismin kustannuksella. Kirjoituksessa kuvailtiin journalismin ja viestintäalan rajojen hämärtyvän, ja yritysten viestien menevän läpi mediassa yritysten haluamalla tavalla, journalististen arvojen tehdessä tietä. Artikkelin viittaa myös Yhdysvaltain työvoimatilastoihin, joiden mukaan Yhdysvalloissa yhtä journalistia kohden on 4,6 viestintähenkilöä. Lisäksi mainitaan, että journalistit ansaitsevat Yhdysvalloissa keskimäärin 65 prosenttia siitä mitä viestintähenkilöt. Alan vaihto saattanee siis houkuttaa monia amerikkalaisjournalisteja. Artikkelissa haastateltu *PR Week* lehden päätoimittaja Steve Barret sanoo: "[Viestintä]toimistot työllistävät nyt yhä enemmän entisiä toimittajia. Paljon pakolaisia on liikkeellä, todella huippuluokan toimittajia, jotka ovat menneet erikoisreittiä pitkin viestintäalalle." (Edgecliffe-Johnson, 2014.)

Myös toimittaja Sanna Ukkola on jyrkästi sitä mieltä, että perinteinen journalismin tuho on nopeaa ja sen tilalle tulee mainostajien hallitsemia sisältöjä, jotka näyttävät journalismilta. Ukkolan mukaan lehdet kuolevat, jos ne eivät lähde ylikansallisten yritysjohtajien natiivimainontaan, eli journalistisilta artikkeleilta näyttävien mainosten tuottamiseen ja julkaisemiseen. Tällaista mainontaa on Ukkolan mukaan jo alettu harjoittaa Suomessakin. (Ukkola, 2014.)

Arvopaperin Tero Kuittisen kolumnissa median murrosta tarkastellaan sekä Suomen että Yhdysvaltain näkökulmasta. Kyseessä on kolumni, joka on voi olla mielipiteellinen ja epäobjektiivinen, mutta se kuvaa hyvin media-alalla vallitsevia tuntemuksia, kuten epätoivoa tulevaisuudesta, joten valitsin sen tähän työhön värittämään median murroksen käsitettä.

"Eräs Amerikan kuvajournalismin vahvin tukipilari, Sports Illustrated, on juuri ilmoittanut että se erottaa kaikki kuvaajansa. Aivan kaikki. [...] New Yorkin mediapiireissä on avoin salaisuus, että uudet korkean profiilin mediarytykset kuten Vox ja FiveThirtyEight ovat raskaasti tappiollisia ja missaamassa lukijatavoitteensa

reippaasti [...] On melko surullista huomata, kuinka moni vanha mediajättiläinen on nyt pakotettu seuraamaan BuzzFeed/Daily Mail-kaavaa. CBS MarketWatch paljastaa nykyään "mitä Ironman voi kertoa sinulle sijoitusstrategioista". New York Timesin elämäntapajutut perheistä, jotka antavat 12-vuotiaiden lapsien päättää 5 miljoonan dollarin talon ostamisesta muistuttavat yhä läheisemmin Daily Mailin "hate read"-filosofiaa." (Tero Kuittinen, 2015)

Kuittinen kuvailee myös median taloudellista ahdinkoa kirjallisuuslähteiden linjoja noudatellen; mainostulot laskevat, joten kompensaaation vuoksi juttuvolyymien on noustava. Tämä johtaa sekä Suomessa että Amerikassa juttutehtailuun, jossa toimittaja tuottaa noin 10–15 viihdejuttua päivässä, jolloin yhden jutun tekoon jää toimittajalla aikaa noin 30–40 minuuttia. (Tero Kuittinen, 2015)

"Käytännössä tuloksena on kahdesta eri lähteestä nopeasti sutaistu tiivistelmä. Tämä roskaruoka tarjotaan yhä aggressiivisemmalla mainonnalla. Moni aikaisemmin laatumedian maineessa ollut sivusto on hyväksynyt automaattisesti pyörivät videot ja kokosivun mainonnan pakollisen 10–15 sekunnin katselun." (Tero Kuittinen, 2015)

Kuittinen kuvailee lehtialan tuottavuusmatematiikan olevan "painajaismainen". Kun levikki laskee tietyn rajan alle, lehti on auttamatta tappiollinen. Mainostajien hiipuva into lehtimainontaan ei tuo lehtitalojen talouteen helpotusta.

"Kriisille ei näy loppua eikä median alennustilalle helpotusta. Klikkien nöyryyttävä jahtaaminen liioitelluilla otsikoilla ja hutaisten tehdyillä jutuntekeleillä tulee dominoimaan alaa." (Tero Kuittinen, 2015)

Kuvatakseni ilmiötä liitän mukaan myös osan Kainuun Sanomien päätoimittaja Markus Pirttimäki pääkirjoitusta, jossa hän joutui perustelemaan lukijoilleen, miksi lehti ilmestyy seitsemän päivän sijaan nykyisin kuutena päivänä viikossa. Hän myös muistuttaa alkuvuoden 2015 media-alan uutisista, jotka ovat olleet yt-neuvottelujen täyteisiä.

"Meno mediassa on nyt kovempaa kuin koskaan. MTV aloitti yhteensä yli sataa ihmistä koskevat yt-neuvottelut. Sanoma teki Suomessa tappiota kolmessa kuukaudessa 20 miljoonaa euroa. Vuositasolle muutettuna summa tarkoittaa 1 300 ihmisen palkkaa. STT-Lehtikuva ja Turun Sanomat neuvottelevat liki 30 työtehtävän vähentämisestä. Alma yhdistää Pohjolan Sanomien ja Lapin Kansa toimitukset. Kymmeniä työpaikkoja katoaa." (Pirttimäki, 2015.)

Näiden kirjoitusten on tarkoitus avata näkökulmaa kuinka media-alan työntekijät itse ovat kirjoittaneet median murroksesta.

3 Teemahaastattelun toteuttaminen

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan toimittajien siirtymistä viestintäpuolen tehtäviin.

Tavoitteenani on hahmottaa millainen alanvaihto toimittajan töistä tiedottajan töihin on. Kuvailakseni ilmiötä henkilökohtaisella tasolla, selvitän millaisia syitä alanvaihtoon liittyy, miten se onnistuu käytännössä, mitä siitä alanvaihtajille seuraa ja lopuksi käsittelen vielä uuden ammatti-identiteetin kehittymistä.

Opinnäytetyön tavoite on antaa käytännön tietoa millainen siirtymä toimittajasta tiedottajaksi on, ja tarjota näkökulma siihen miltä median murros näyttää ja tuntuu toimittajasta tiedottajaksi vaihtaneesta.

Vastatakseni tutkimuskysymykseeni millainen alanvaihdos toimittajasta tiedottajaksi on, tarvitsen subjektiivisia kokemuksia alan vaihdon tehneiltä. Koska tutkimuskysymykseni vaatii kuvailevaa tietoa ilmiöstä, päädyin valitsemaan tutkimusmenetelmäkseni kvalitatiivisen teemahaastattelun, jossa ilmiötä päästää tutkimaan hyvin henkilökohtaiselta tasolta. Seuraavaksi tarkennan teemahaastattelun määritelmää ja esitän perusteluja, miksi teemahaastattelu on suhteellisen hyvä tutkimusmenetelmävalinta aiheeseen sekä erittelen myös menetelmän heikkoudet.

3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jonka runko koostuu ennalta päätetyistä teemoista, jotka haastattelussa käsitellään. Teemat pohjautuvat tutkijan tekemään ennakkoselvitykseen aiheesta. Kysymysten asettelu ja järjestys voivat vaihdella haastateltavien välillä, mutta kaikkien haastateltavien kanssa keskustellaan samoista teemoista. Haastateltavat vastaavat kysymyksiin vapaasti omin sanoin ja heille voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelu pohjautuu kohdennettuun haastatteluun, jonka ominaispiirteitä ovat haastateltavien kokemus samasta ilmiöstä, tutkijan etukäteen tekemä selvitystyö kyseisestä ilmiöstä, selvityksen avulla kehitetty haastattelurunko ja henkilöiden subjektiivisten kokemusten selvittäminen haastattelun avulla sekä aineiston analysointi. Menetelmän oletus on, että sillä voidaan tutkia yksilön ajatuksia, kokemuksia ja tunteita tietyistä tilanteista. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 47.)

Median murroksesta sekä tiedottajan ja toimittajan työstä on saatavilla runsaasti lähdemateriaalia, jota voi käyttää teemahaastattelurungon rakentamiseen.

Haastattelukysymysten vapaa asettelu ja haastateltavan mahdollisuus vastata vapaasti omin sanoin sallii monipuolisen ilmiön tarkastelun. Esimerkiksi pintapuoliset syyt alan vaihtoon, kuten halu tehdä vakituista päivätyötä, voivat olla hyvinkin itsestään selviä, mutta lisäkysymysten mahdollisuus antaa tilaisuuden ymmärtää ilmiötä syvemmin ja henkilökohtaisemmin.

3.2 Haastateltavien määrä ja valinta

Haastateltavien määrään vaikuttavat opinnäytetyöhön vaadittava työmäärä sekä tutkimusmenetelmäksi valikoitunut teemahaastattelu. Pitäkseni opinnäytetyön aikataulun ja työmäärän sopivana vaatimukseen nähden päätin haastatella viittä henkilöä.

Teemahaastattelussa haastateltavien määrän valinta on haasteellista, koska siihen ei ole matemaattista kaavaa. Saturaatio on yksi keino päättää haastateltavien määrästä. Tällöin uusia henkilöitä haastatellaan niin kauan kunnes uudet haastateltavat eivät anna enää uutta tietoa tutkimukseen. Tämän havaitseminen vaatisi kokemusta tutkimuksen teosta, joten tapauksessani päätökseni voi olla hyvinkin epäluotettava. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 58–60.)

Toisaalta haastateltavien löytäminen ja suostuttelemine voi olla aikaa vievä prosessi. Viiden kohderyhmään kuuluvan haastateltavan löytäminen sekä haastattelujen tekeminen, purkaminen ja analysoiminen vastaavat jo kohtuullista työmäärää opinnäytetyön vaatimuksia ja raameja silmällä pitäen.

Teemahaastattelun avulla on tarkoitus tuoda esiin narratiiveja (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 60) ilmiöstä, joten viisi ainutlaatuista haastateltavaa antavat varteenotettavia näkökulmia ilmiöön, vaikkei kyseessä olekaan matemaattisesti edustava otos.

3.3 Tutkimusmenetelmän ongelmat

Tutkimusmenetelmänä haastattelu ei ole lainkaan ongelmaton. Sen heikkous on kasvokkain tehtävän haastattelun henkilökohtaisuus, jolloin monet tutkimuksen kannalta epäoleelliset asiat voivat vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Myös haastateltavan taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia voi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Haastateltavien etsiminen, haastattelujen sopiminen kiireisten ihmisten kanssa ja itse haastattelun toteutus on työlästä ja aikaa vievää. Haastattelunauhan litterointiin kuuluu myös runsaasti voimavaroja. Haastatteluaineiston analysointiin, tulkintaan ja raportointiin ei myöskään ole selkeitä työkaluja, vaan niihin joutuu soveltamaan parhaiksi näkemiään metodeja.

(Hirsjärvi & Hurme, 2009, 34–35)

Haastattelutilanteessa haastattelijan persoona voi vaikuttaa siihen kuinka haastateltava haluaa itsestään kertoa. Opinnäytetöiden julkisuus voi myös vaikuttaa haastateltavan haluun puhua vapaasti aiheesta, vaikka haastattelut ovatkin luottamuksellisia.

3.4 Tutkimusmenetelmän edut

Haastattelututkimus sopii tutkimusmenetelmäksi, koska opinnäytetyöni kartoittaa vähän tutkittua aluetta. Haastattelututkimus antaa mahdollisuuden ottaa työhön mukaan matkan varrella esiin tulevia oleellisia asioita, joita aiheen ennakkoselvityksessä ei tullut ilmi. Haluan myös sijoittaa haastateltavien vastaukset isompaan kontekstiin, eli median murros ilmiöön, johon haastattelun avulla voi löytää linkkejä. Tiedän ennakolta, että vastaukset tulevat olemaan monisyisiä, joten haastattelun avulla voin selventää ja syventää vastauksia ja saatuja tietoja, sekä antaa tilaa mielipiteiden perusteluille. Olen lisäksi kokenut ja tottunut haastattelija, sillä olen saanut siihen koulutusta ja minulla on siitä työkokemusta, joten haastattelu on minulle luontainen tapa hankkia tietoa.

Tutkimusaiheeni ihmiskeskeinen, joten on sopivaa päästää asianomaiset ihmiset ääneen. Haastatteluista ei myöskään aiheudu taloudellisia paineita, sillä omistan entuudestaan tarvittavat tallennusvälineet ja haastateltavat sijaittivat pyörä- tai paikallisbussimatkan päässä. Haastattelu myös motivoi haastateltavaa panostamaan vastauksiinsa ehkä kyselylomaketta enemmän, sekä antaa tilaa persoonallisille vastauksille. (Hirsjärvi & Hurme, 2009, 34–36)

3.5 Toteutus

Ennakkoselvitykseni aiheesta pohjautuu lähdeluettelossa mainittuihin kirjallisuus- ja artikkelilähteisiin, mutta myös omaan kokemukseeni toimitus- ja viestintätöistä. Tärkeimmät kirjallisuuslähteeni olivat *Communicare!* (Juholin, 2013), *Journalismi murroksessa* (Väliverronen, 2009), *Media markkinoilla* (Nieminen & Pantti, 2008) ja *Tutkimushaastattelu* (Hirsjärvi & Hurme, 2008). Median ja viestinnän kenttien nykytilanteen kuvauksessa hyviä lähteitä olivat noin vuoden sisällä kirjoitetut verkkoartikkelit.

Haastateltavat löysin käyttämällä hyödyksi kontaktejani ja lukemalla aihepiirin artikkeleita. En ryhtynyt arvottamaan henkilöitä, vaan otin heihin yhteyttä siinä järjestyksessä, kun sain tietää heidän olevan sopivia tutkimuskohteiksi. Lähetin jokaiselle personoidun haastattelupyynnön, jossa kerroin lyhyesti opinnäytetyöstäni sekä kuinka sain heidän

yhteystietonsa. Haastateltavien löytäminen oli kohtuullisen helppoa. Vain yksi kieltäytyi ja yhden haastattelun jouduin hylkäämään, koska se ei sopinut aikaraameihini.

Selvitystyön siivittämänä kehitin neljä teemaa, jotka kuvaisivat parhaiten tutkimaani ilmiötä, eli toimittajien siirtymistä viestinnän alalle. Teemat ovat Syyt, Käytäntö, Seuraukset ja Ammatti-identiteetti.

Syyt-teeman alla kysyin jokaiselta vain yhden pääkysymyksen, ja pyysin tarkennuksia ja lisäyksiä vastauksiin tarpeen tullen. Kysymys oli yksinkertaisesti ”mistä tekijät vaikuttivat alan vaihtoon?” Olin lisäksi listannut mahdollisia vaikuttavia tekijöitä, joiden vaikutusta kysyin haastateltavilta tämän vastattua ensin omin sanoin pääkysymykseen. Näitä olivat esimerkiksi palkka, perhe, sopimusasiat ja terveys.

Käytäntö-kohdassa tiedustelin kuinka kauan haastateltava mietti alanvaihtoa, kuinka hän sai uuden työnsä, millaisia asioita piti opetella uudestaan, tarvittiinko lisäkoulutusta ja mistä journalistisista taidoista oli hyötyä. Varioin kysymyksiä sen mukaan kuinka keskustelu eteni, ja jätin joitain kysymyksiä välistä, jos asia oli käynyt jo ilmi aiemman keskustelun perusteella.

Seuraukset-teeman alla kysyin kuinka alanvaihto on vaikuttanut henkilökohtaiseen elämääsi, mitä kaipaat entisestä työstäsi, palaisitko entiseen työhösi, kuinka median kulutustottumuksesi ovat muuttuneet ja oletko tyytyväinen ratkaisuuksi.

Ammatti-identiteetti -teeman alla kysyin millaisia tuntemuksia alan vaihdos toi, jäikö toimittajan identiteetti päälle, mistä sait varmuutta uuden työn tekemiseen, miten pian opit uuden työsi tasalle ja milloin huomasit, että sait arvostusta kollegoilta. Tämä oli kaikista hankalin kysymysosio, ja vaihdoin kysymysten asettelua melkein jokaisessa haastattelussa hieman. Ammatti-identiteetti on jopa abstrakti käsite, jonka moni tulkitsee eri tavoin. Pyrin tuomaan kysymyksiä haastattelujen edetessä yhä käytännönläheisemmiksi.

Tein haastattelut 22.–30.4.2015. Haastattelut on tehty luottamuksellisesti, jotta haastateltavilla on mahdollisuus kertoa myös henkilökohtaisista asioista, jotka voivat olla tärkeitä työn kannalta. Kestoltaan ne olivat noin puolesta tunnista tuntiin. Litteroin haastattelunauhat mahdollisimman pian aina jokaisen haastattelun jälkeen. Litteroin auki haastateltavien vastaukset heidän puhetyylin mukaisesti, sekä haastattelijan kysymykset niiltä osin kun vastaukset tarvitsivat kysymystä rinnalleen ymmärrettävyyden kannalta. En nähnyt tarpeelliseksi kirjoittaa ylös ei-kielellisiä sanomia, lukuun ottamatta naurahduksia,

jotka kirjasin ylös, sillä ne antavat kontekstin sanoille. Litteroinnin jälkeen poistin sitaateista lukemista ja ymmärtämistä haittaavia täytesanoja.

Aloitin litteroidun aineiston lajittelun heti sen valmistuttua. Lajittelin haastateltavien puheet selvitystyön kautta laatimieni neljän teeman alle. Tämän jälkeen aloin hahmotella aineistosta alateemoja, jotka lajittelin omiksi alaluvuikseen.

Haastattelujen analysoinnissa käytin laadullisen aineiston narratiivista strukturointia sekä teemoittelua. Teemoittelussa niputetaan yhteen aineistosta ilmeneviä yhtenäisiä piirteitä, jotka ovat tulleet esille useammassa haastattelussa. Kuten olettaa saattoi, teemat muodostuivat aiheen selvityksen yhteydessä luotujen teemojen perusteella. Lisäksi loin neljän yläteeman alle alateemoja, joka luovat selkeyttä ja runkoa yläteeman käsittelyyn. Narratiivisella strukturoinnilla aineistosta pyritään löytämään kertomuksellisia linjoja, jotka kuvaavat ilmiötä. Menetelmä sopii hyvin aineistolle, koska haastatteluista löytyy henkilökohtaisia tarinoita, joissa kuitenkin on yhteneviä piirteitä. Tutkimustulokset on järjestetty kronologiseen järjestykseen. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 137, 173.)

Narratiivisuuden kannalta lisäsin tulosten analysointiin myös menneisyyttä ja tulevaisuutta koskevat luvut (4.2 Miksi ryhdyit toimittajaksi? ja 4.6 Journalismin tulevaisuus alanvaihtajien silmin), koska ne luovat analysointiin kerronnallisuutta. Ne antavat myös taustatietoa haastateltavista sekä kehyksen heidän kommenteilleen ja näkemyksilleen pääteemoista.

Analysoinnissa on käytetty sekä induktiivista että abduktiivista päättelyä, sillä toisaalta otin aineistosta ilmenevät uudet asiat huomioon analysoinnissa, mutta pyrin myös hakemaan vahvistusta selvitystyön tuloksena syntyneille johtoideoille. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 136.)

Lopuksi pohdinta-luvussa analysoin haastattelujen ja kirjallisuuslähteiden tuomaa kokonaiskuvaa toimittajantyöstä tiedotustyöhön vaihtaneiden ja median murroksen yhteyttä.

Luennallisuuden kannalta kirjoitin haastateltavien sitaatit kirjakielisiksi niiltä osin kuin se sitaattien sisältöä muuttamatta oli mahdollista.

3.6 Aineiston kuvailu

Tässä alaluvussa käydään läpi tutkimuksen kannalta relevanteiksi kokemani tiedot viidestä haastateltavasta. Tiedot ovat pintapuoliset, jotta haastattelujen luottamuksellisuus

säilyisi, mutta ne asettavat haastateltavan kommentit tarpeeksi kattavasti kontekstiin. Haastateltavien nimet on vaihdettu numeron ja kirjaimen yhdistelmään, jossa kirjain tarkoittaa haastateltavan sukupuolta (N=nainen, M=mies) ja numero kuvaa sitä järjestystä mones haastateltava kyseinen nainen tai mies oli.

Haastateltavista kerrottavat tiedot ovat sukupuoli, ikä, koulutus, kokemus toimitustyöstä vuosina sekä vuosiluku, jolloin henkilö on aloittanut viestintätehtävissä. Toimitustyökokemusta kuvaillaan myös hyvin vähän ja viestintäalan työstä kerrotaan onko henkilö yritys- vai järjestöpuolella.

N1 on syntynyt vuonna 1980. Hän on koulutukseltaan medianomi ja yhteiskuntatieteiden maisteri. Hän työskenteli uutistoimittajana viisi vuotta, kunnes siirtyi viestintätehtäviin järjestöpuolelle, jossa hän on työskennellyt jo muutaman vuoden.

M1 on syntynyt vuonna 1984. Hän on koulutukseltaan medianomi. Hän työskenteli uutistoimittajana kuusi vuotta, kunnes siirtyi yrityspuolen viestintätehtäviin, jossa hän on työskennellyt muutaman vuoden.

M2 on syntynyt vuonna 1986. Hän on koulutukseltaan medianomi. Hän työskenteli toimittajana vaihtelevissa tehtävissä yhdeksän vuotta, kunnes siirtyi yrityspuolen viestintätehtäviin, jossa hän on työskennellyt muutaman kuukauden.

M3 on syntynyt vuonna 1973. Hän on koulutukseltaan ylioppilas, ja hänellä on jonkin verran liiketalouden opintoja. Hän työskenteli erikoisalan toimittajana viisitoista vuotta, kunnes siirtyi yrityspuolen viestintätehtäviin, jossa hän on työskennellyt reilun vuoden ajan.

N2 on syntynyt vuonna 1977. Hän on käynyt Laajasalon kristillisen opiston radiotyön linjan, ja hän koulutukseltaan medianomi sekä valtiotieteiden maisteri. Hän työskenteli uutistoimittajana kaksitoista vuotta, kunnes siirtyi viestintätehtäviin järjestöpuolelle, jossa hän on työskennellyt puolisen vuotta.

4 Analyysi

Tässä kappaleessa analysoidaan edellisessä kappaleessa esitellyllä menetelmällä kerätty aineisto. Aineistosta on tarkoitettu muodostaa teemoittelun ja narratiivisen strukturoinnin avulla narratiiveja, eli kertomuksia, jotka kuvaavat tarkasteltavaa ilmiötä. Jokaisen haastateltavan alanvaihdosprosessi oli ainutlaatuinen, ja jokaisella oli oma tapansa suhtautua muutoksiin joita tuli kaikille vastaan tavalla tai toisella.

Ensin käydään läpi syyt, miksi haastateltavat ovat aloittaneet toimittajan työt, jotta heidän myöhempiä kommentteja voi asettaa paremmin kontekstiin. Tämän jälkeen pureudutaan alan vaihtoon johtaneisiin syihin. Seuraavaksi tarkastelemme kuinka alanvaihto sujui käytännössä; millaisia haasteita tuli vastaan, ja mistä entisen ammatin taidoista oli etua. Neljännessä alaluvussa tutkitaan millaisia seurauksia alanvaihdosta koitui, ja viidennessä käydään läpi uuden ammatti-identiteetin muodostumisprosessia. Viimeiseksi katsotaan entistä ammattia toimittajana, ja selvitetään mitä mieltä alanvaihtajat ovat journalismista ja media-alasta.

4.1 Miksi ryhdyit toimittajaksi?

Toimittajaksi on monia reittejä, sillä alalla ei ole koulutusvaatimuksia. Kaikilla on oma reittinsä miten he ovat päässeet, joutuneet tai päätyneet alalle.

Yhdellä haastateltavalla oli taustalla voimakas yhteiskunnallinen vaikuttamishalu. Hän koki, että journalismilla pystyy parantamaan maailmaa.

”Minulla on aika voimakas ideologinen tausta siinä miksi olen halunnut toimittajaksi, niin kuin just maailman parantaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen.” (N2)

Toinen haastateltava näki toimitustyön myös näköalapaikkana maailmaan, jossa pääsee lähelle ajankohtaisia ilmiöitä.

”Se [uutistoimitus] on mielenkiintoinen näköalapaikka josta pääsee seuraamaan aika läheltä kaikenlaisia asioita, ihan sieltä ruohonjuuritasolta korkeimmille päätöstentekopaikoille. Ja aina tapahtuu.” (M1)

Kolme haastateltavaa kuvaili päätyneensä toimittajaksi osittain sattuman kautta. Yksi alkoi seurata peruskoulussa ja lukiossa huomaamia vahvuuksiaan, toinen oli jo töissä

mediatalossa, mutta eri tehtävissä kuin toimittajan työssä, ja kolmannellekin eteen tuli mahdollisuus kokeilla toimitustyötä, josta hän sai sittemmin työllistäjän.

”Huomasin jossain vaiheessa yläasteella ja sitten lukiossa, että minä aloin saada äidinkielestä hyviä numeroita. Ei minulla ollut mitään hajua, että miksi, mutta sitten vaan päättelin aukottomasti, että vissiin minä olen sitten hyvä kirjoittamaan. No kuka kirjoittaa? No toimittaja kirjoittaa. Ja sitten kun piti alkaa hakemaan koulutusta, niin en halunnut yliopistoon. Minä ajattelin ihan fiksusti, että se ei olisi ollut ihan minun paikka. Sitten etsin ammattikorkeakouluja missä journalismia luetaan [...] ja hain sinne ja pääsin sinne.” (M2)

”Satuin kuulemaan tuttujen kautta, että tämmöiseen [toimittajaksi] olisi mahdollisuus päästä. Minä olin kuitenkin jo talossa [...] ja sain sitten talon sisällä kuulla, että tarvetta olisi. Pääsin haastatteluun, läpäisin haastattelun ja aloitin sitten työt oikeastaan saman tien.” (N1)

”Se oli ihan sattumaa. Kyllähän periaatteessa kiinnosti se [toimittajan työ]. Sitten tuli vaan eteen mahdollisuus et osaanko kirjoittaa ja siitähän se.” (M3)

Kommenteista on nähtävissä kuinka osa haastateltavista on pyrkinyt alalle omien motiivien ajamana, osa sattui olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja yksi löysi alalle omien vahvuksiensa löytämisen kautta.

4.2 Syyt alan vaihtoon

Alalle ryhtymiseen on monta syytä, mutta niin on sieltä lähtemiseenkin. Seuraavissa alaluvuissa perehdytään syihin, miksi haastateltavat halusivat vaihtaa toimittajan ammattinsa viestintäpuolen ammattiin.

Syyt on kategorisoitu kuuteen alalukuun: uusi koulutus, leipääntyminen, vakinaisempi työsopimus, vuorotyöstä päivätyöhön, palkka ja asema, sekä usein muiden syiden taustalla piilevä median murros.

Kaikilla haastateltavalla oli useampi kuin yksi syy alan vaihtoon, ja jotkut syyt olivat heille merkittävämpiä kuin toiset. Tässä työssä syiden painoarvo voi käydä ilmi sitaateista, mutta muuten syitä ei ole eritelty niiden merkittävyyden tai painoarvon mukaan. Ammatin vaihdon syiden nimeäminen oli haastateltaville melko helppoa, mutta syiden moninaisuus ja yhteen nivoutuvuus luo omat haasteensa syiden kategorisoinnille.

Syiden luokitteluun vaikutti niiden esiintyvyys. Jos useampi haastateltava mainitsi saman syyn, laadin syyllä oman luvun. Tein myös luvun 4.2.5 Palkka ja asema, vaikka vain yksi henkilö mainitsi nämä, mutta ne olivat myös hänen ainoat ja tärkeimmät syynsä.

4.2.1 Median murros

Neljällä viidestä haastateltavasta median murroksen tuomat muutokset työelämässä saivat pohtimaan alan vaihtoa. Viides kertoi ainoastaan palkan ja aseman vaikuttaneen hänen päätökseensä. Hänenkin syidensä taustalla voi silti olla media-alan laskeva kannattavuus, kun työnantaja ei pystynyt tarjoamaan kilpailukykyistä palkkaa ja asemaa.

Median murroksessa haastateltavia huoletti oman työsuhteen jatkuvuus ja muuttuneet työtehtävät. Kaksi haastateltavaa mainitsi myös heikot työsopimukset, joihin ei kuulu esimerkiksi työterveyshuoltoa.

”No siinä on monta syytä [...] tietysti median murros, se pistää miettimään, että minkämoinen se tulevaisuus on sillä puolella. Tiedän sen, että tilanne oli käytännössä se, että jotkut saavat vakinaisia paikkoja ja jotkut ei saa. Ajattelisin sitä niin, että alan tilanne on se mikä on, että siinä kohtaa oli vaikeampi vakinaistaa väkeä kuin ehkä siihen aikaan, kun minä olin sinne taloon tullut. Alan muutokset ne varmaan siihen vaikutti kuitenkin.” (M1)

”Ei tässä niin kuin kauhea fakiiri täydy olla, kun kattelet mitä maailmalla tapahtuu. [...] Kyllä minä nyt ihan osaan lukea ennusmerkkejä ja ymmärrän liiketaloudesta sen verran, että tiedän tasan tarkkaan mikä sen alan tulevaisuus on. Every man for himself” (M3)

”Nollasopimus alkoi näyttää sitä todellista luonnettaan siinä 2012.[...] Minä mietin mihin minä voin hakea muualle, niin ei ollut mitään palkkaa, ja kaikkialla vaan yyteetä yyteetä. Se näyttää ehkä vähän siltä oppoavalta laivalta. Minä ajattelin, että nyt on parempi keksiä jotain muuta.” (N2)

”Minä en usko, että toimitusosalalle tulee esimerkiksi uusia vakituisia työpaikkoja tässä ihan lähitulevaisuudessa. Ihmisille, joilla on perheet ja asuntolainat ja muut, niin kyllä se on aika tärkeä aspekti. Työterveyshuolto, jos sellaista ei ole esimerkiksi ollenkaan, niin kuin friikuilla ei ole, että kyllä ne ovat tärkeitä asioita aikuisen ihmisen elämässä. Mutta sinänsä se toimitustyö on hirveän antoisaa, mutta pitää olla ne puitteet kanssa kunnossa, että sitä voi tehdä rauhassa, hyvissä olosuhteissa ja semmoisessa turvallisessa ilmapiirissä, jolloin siitä sitten syntyy laadukasta, asiantuntevaa ja virheetöntä.” (N1)

Yhdellä haastateltavista median murros oli kaikista merkittävin syy vaihtaa alaa, sillä työn sisältö oli muuttunut niin merkittävästi verrattuna hänen uransa alkuaikoihin. Uudet toimintatavat eivät enää mahtuneet hänen arvomaailmaansa. Hän kertoikin aloittaneensa toimittajan työt ideologisista syistä, joita olivat maailman parantaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Näiden mahdollisuuksien hiipuminen toimitustyössä vaikutti voimakkaasti haastateltavaan. *”Minua alkoi loppuvaiheessa hävettää, että minä en kehdannut enää sanoa missä minä olen töissä.”* (N2)

”Se muutos oli niin voimakas. Minä en ollut halunnut sellaiseen mitä se nyt on. Se mihin minä olin hakenut, oli jotain ihan muuta.” (N2)

”Silloin kun minä menin sinne 2002, [...] se fokus oli tosi paljon siinä sisällössä.” (N2)

Haastateltava kuvaili, että toimittajan uransa alkupuolella työssä oli enemmän sijaa perusteelliselle yhteiskunnalliselle raportoinnille, sekä analyyttiselle ja kriittiselle journalismille.

Väliverrosen mainitsemat journalismin tunteellistuminen ja viihteellistyminen, jotka vaikuttavat välillä ristiriitaisilta journalismin objektiivisuuden ja kriittisyyden vaateen kanssa (Väliverrosen, 2009, 13–15, 193) vaikuttivat myös haastateltavan päätökseen vaihtaa alaa.

”Silloin [uran alussa] ei ollut klikki- tai viihdearvoa vielä. Silloin ei laskettu mitään klikkejä tai näin. Sen jälkeen kun minä tulin takaisin sinne, siinä välissä oli jo jonkin verran muuttunut, että silloin oli tullut tämä ampparit.com missä ne klikit alkoivat näkyä. Ainahan on kilpailtu nopeudessa ja skuupeissa, mutta nyt tuli sitten tämä klikki.” (N2)

Toimitustyössä on myös tapahtunut sukupolvenvaihdosta, sillä median murros on luonut uudenlaisen sisällön tarpeen ja uusia osaamistarpeita Forssell ja Laurila (2007, 23) kirjoittivat, että toimittajien on tulevaisuudessa oltava monimediaosaajia. Alalle on myös tunkua, joten on taloudellisesti kannattavaa ottaa töihin nuoria, jotka tekevät työtä edullisemmin.

”Minä en sano pahalla, mutta ihminen joka on koulussa, jolla ei ole työkokemusta, niin hänhän ei voi olla samalla tasolla kuin ihminen joka on tehnyt kymmenen vuotta sitä juttua. Mutta kun haluttiin vaan katso halvalla nuorta jengijä sisään jotka ei pullikoi mistään, jotka sanovat kaikkeen kyllä. Niin se juttujen taso, ja se mistä tehtiin

juttuja... [...] niin yhtäkkiä ruvettiin tekee puheenaiheita eikä uutisia. Se muuttui se fokus ihan kokonaan.” (N2)

Haastateltava kertoi aihevalintojen poikenneen lopulta hyvin paljon journalismin ihanteesta yhteiskunnallisena vaikuttajana. Kuten Mäntylä (2008, 64) journalismin etiikkaa koskevassa teoksessa kirjoittaa, on tulkinnallinen kysymys mikä on oleellista tietoa, joka ansaitsee mediahuomion.

”Selataan Facebookia sen sijaan että me tuotettaisi itse niitä puheenaiheita. [...] Puhutaan, että toimituksella on velvollisuus ja oikeus valita sisältönsä. [...] Yhtäkkiä me otetaan kaikki aiheet jostain tuolta [heilauttaa kättään olan yli]. [...] Ja sitten mikä minun mielestä oli kummallisinta, niin kukaan ei kritisoinut tätä kehitystä. Ja totta kai kun aiheet tulevat jostain Facebookista, ne ovat aika populistisia ja kevyitä. Toki ne vaikuttavat ihmisten elämään, mutta se käsittelyn tasokin jäi ohueksi.” (N2)

Haastateltava koki, että median murros syö journalismin objektiivisuutta ja luotettavuutta. Huonon taloudellisen tilanteen takia toimitukset ovat joutuneet aikapaineeseen, jossa juttuja syydetään julki ilman syvällisempää perehtymistä aiheeseen ja faktojen tarkistaminenkin jää usein heikoksi tai kokonaan tekemättä. Tästä mainitsi myös haastateltava N1. Journalistin ohjeissa tietojen totuudellisuus ja objektiivinen tarkastelu ovat journalismin perusta (Mäntylä, 2008, 61.)

”Ja jos ajatellaan perus journalismin ajatusta siitä, että jos teet jonkun jutun, pitää ensinnäkin haastatella molemmat puolet. Kaikessa on aina kaksi puolta, niin se vaatii jo kaksi puhelua. Että jos juttu vaatii vain yhden puhelinsoiton, niin on menty jo aika metsään.” (N2)

”Koulussakin oli aina tämä perusjuttu, että tarkista, tarkista, tarkista. Eihän enää tarkisteta mitään. Sehän loppui kuin seinään. Minähän meinasin saada siitä kerran varoituksen, kun sanoin että se pitää tarkistaa se asia.” (N2)

”Se tuotantopaine on ihan hirveen kova, et pitää tehdä yhdestä puhelusta jotain neljä juttua, että todella journalistisia kokonaisuuksia...” (N2)

”Esimerkiksi vaaleissa me tehtiin se juttu kunnolla, että sitten sinä teit jonkun yhden tai kaksi juttua päivässä [...] Mutta minä muistan, että viimeaikoina tein jotain seitsemän juttua tuolla päivässä.” (N2)

Haastateltava tiivistä lopuksi median murroksen tuoman syyn alan vaihdokseen. ”Se työn sisältö oli muuttunut niin oleellisesti.” (N2) Hän ei tunnistanut työtä enää samaksi, mitä se oli ollut uran alussa.

4.2.2 Uusi koulutus

Kaksi haastateltavaa opiskeli toimitustyön ohella maisteriksi. Molemmilla uuden tutkinnon myötä syntyi halu löytää työtä, jossa uutta koulutusta voisi hyödyntää. Molemmat kokivat viestintäpuolen ammatin olevan jossain määrin lähellä entistä työkokemusta, mikä voisi sujuvoittaa vaihtoa.

”Halusin keskittyä uuteen osaamisalueeseeni [...] Ja vaikka siitä [toimitustyöstä] pidinkin, ja työkaverit olivat ihan mainioita, niin totesin, että pelkästään niistä syistä en voi jäädä. Että kyllä minä halusin uusia haasteita, ja nimenomaan tehdä enemmän sen substanssin kanssa töitä, mihin minulla oli koulutuskin.” (N1)

”Rupesin miettimään niitä muita työpaikkoja lähellä valmistumistani [valtiotieteiden maisteriksi], että mitä minä voisin tehdä. Rupesin katsomaan, että mitä työkokemusta vaaditaan ja mistä oli silloin kysyntää. Tajusin silloin, että toimittajille ei ollut enää töitä.” (N2)

4.2.3 Leipääntyminen

Haastateltavista kaksi kertoi saaneensa tehdä toimittajan työtä jo tarpeeksi, mikä vaikutti heidän haluun etsiä uusia urille. Kyllästyminen työhön, eli leipääntyminen, voi olla merkittävä alulle panija alan vaihdossa. Toinen haastateltava ei ollut varsinaisesti ehtinyt vielä leipääntyä työhönsä, mutta kertoi kaivanneensa eteenpäin menemisen tunnetta ja hän sanoi tehneensä työtä ”jo aika pitkään”, mikä kuvailee myös tietynlaista kyllästymisen tunnetta.

”Ja sitten vielä hyvin olennainen syy on, että haluan mennä eteenpäin asioissa. Olinhan minä jo aika pitkään siinä [toimittajan työssä] ollut, viisi vuotta, että mielestäni osasin sen työn aika hyvin.” (N1)

Toisella haastateltavalla leipääntyminen kumpusi syvemmältä. Hän oli jo useamman vuoden tehnyt toimittajan työtä miettien samalla muita työmahdollisuuksia. Vaihto alkoi käydä ajankohtaiseksi, kun hän tunsikin vielä olevansa hyvässä asemassa työmarkkinoilla, ja pystyvänsä itse vaikuttamaan työmahdollisuuksiinsa. Leipääntyminen toimittajan työhön oli kyseiselle haastateltavalle merkittävin syy vaihtaa alaa.

”Olin viisitoista vuotta tehnyt sitä duunia, niin sitä tuli mieleen, että mitähän sitä isona tekisi [...] Kilometrit tuli täyteen edellisessä ammatissa. Kyllä minä siinä jo kaksi vuotta mietin. Ei tällaisilla asuntolainalukemilla pysty mitään äkkinäisiä päätöksiä tekemään, että lähdenpä tuonne, vaan pitää hallittuja siirtoja tehdä elämässä. Kyllä minä aikani scouttailin sitä, että mikä olisi se suunta.” (M3)

”Kun on vielä ehkä jossain määrin haluttua tavaraa työmarkkinoilla. Ja kun on niin kuin hyvässä asemassa työmarkkinoilla. Niin pyrin tekemään päätöksen silloin, kun sen vielä pystyi itse tekemään. Eikä sillä tavalla, että on pakko tehdä jotain.” (M3)

”Kyllä se kaikkein suurin asia oli, että tuntuu vaan siltä, että oli kilsat tullut täyteen toimittajana. En minä koskaan mikään semmoinen fanaattinen toimittaja ollut.” (M3)

4.2.4 Työmarkkinatilanne

Toimittajien työmarkkinatilanne on heikko. Työpaikkojen määrä on vähentynyt selvästi viime vuosina. Vakinaisten työpaikkojen puutteessa freelance-työ on yleistynyt toimitusalalla, ja sen ennustetaan yhä yleistyvän. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014.)

Työmarkkinatilanteesta johtuen monilla toimittajilla vakisopimus voi jäädä nykyisin enää haaveeksi, sillä monet työnantajat suosivat lyhyitä määräaikaissopimuksia ja nollatuntisopimuksia. Vähäisen sitoumuksen sopimukset voivat sopia työntekijän elämäntapaan nuorena tai opiskeluvaiheessa, mutta oman henkilökohtaisen elämän suunnittelu, kuten perheen perustaminen tai asuntolainan otto, voi olla hankalaa, kun tulonlähteistä ei ole riittäviä takeita. Toimitusten tarjoamia työsopimuksia ei myöskään pidetty vakavasti otettavina verrattuna henkilöiden koulutustasoon, työkokemukseen ja osaamiseen.

Ensimmäinen haastateltava koki itsensä onnekaaksi, vaikkei työsopimus toimittajana taannutkaan hänelle tiettyä tuntimäärää, sillä töitä oli aina tarpeeksi tarjolla. Silti vakisopimuksen saaminen oli yksi syy alanvaihtoon.

”Ja kyllä siinä vaakakupissa painoi, että kyllä minä vakituista työtä halusin. Minä olin valmistunut kuitenkin ja niin kuin sillä tavalla aikuinen ihminen.” (N1)

Toisella haastateltavalla oli halu saada vakituinen työsopimus, ja tämä toive ei vaikuttanut toteutuvan kuuden vuoden työnteon jälkeenkään.

”Silloin kun olin [toimituksessa] töissä, niin olin intohimoisesti tekemässä sitä työtä mitä olin tekemässä ja olisin halunnut kovasti sielläkin jatkaa. Mutta ehkä siinä kohtaa alkaa miettiä, että jos on niin kuin määräaikainen, ja miettii sitä vakituisuutta, niin siinä kohtaa tavallaan se kääntyy sitten kynnyksen toiselle puolelle.” (M1)

Kolmannella haastateltavalla ei ollut lähes koko hänen kaksitoistavuotisen uran ajan lainkaan työsopimusta. Viimeisinä vuosina hänellä oli nollatuntisopimus. Hänen ei kuitenkaan tarvinnut pelätä töiden puolesta, sillä vuoroja riitti. Loppua kohden sekin alkoi muuttua. *”Nollasopimus alkoi näyttää sitä todellista luonnettaan siinä 2012”* (N2). Organisaatio palkkasi paljon uutta väkeä sisään ja työvuorot jakautuivat tasaisesti kaikkien kesken. Työvuorojen jatkuvuudesta ei ollut taetta, vaan työmäärä selvisi aina vasta uuden työvuorolistan valmistuttua.

”Meitä oli siis ulkoistettu [...] ja meille lätkäistiin sellaiset nollasopimukset. [...] Mehän oltiin sitä ennen ihan paperittomia työntekijöitä siellä vuosikausia. [...] En minä kyllä ikinä pelännyt ettei minulla olisi ollut duunia. Ainut oli, että kun ne sai [tietää] lista kerrallaan.” (N2)

”Minulla oli sellaisia listoja, että minulla oli kolmessa viikossa kolme työvuoroa. Eikä mitään ennakkovaroitusta. Luulin että olin tehnyt jotain väärää, että minut halutaan sieltä ulos, mutta ei, kysymys ei ollut sellaisesta. [...] Aloin miettiä, että minulla on kaksi tutkintoa, ja niin pitkä työhistoria ja osaamista, että sehän olisi ollut itsensä alentamista. [...] Että olet valmistunut ja olisit tuollaisessa, niin perustelujahan ei ole yhtään. Sehän on ihan kuin riistoa.” (N2)

4.2.5 Vuorotyöstä päivätyöhön

Neljällä viidestä haastateltavasta halu vaihtaa vuorotyö päivätyöksi oli vaikuttava tekijä vaihtaa toimitustyöstä viestintäpuolelle. Viides haastateltavista kertoi, ettei hän tehnyt juurikaan vuorotyötä toimittajana.

Kahdella haastateltavista tasaisella vuorokausirytmillä oli positiivisia vaikutuksia perhe-elämän laatuun ja neljällä vuorotyö helpotti terveysongelmia tai paransi hyvinvointia (katso 4.4.3 Terveys ja hyvinvointi).

”Vuorotyöt oli sillä lailla, että en minä vaan jaksanut tehdä niitä. [...] Kun neljäkymppiä lähestyy, niin väsy. Plus sitten ihan perhe-elämään liittyviä asioita. Saatto lähtee sunnuntaina töihin kello 16:44 kävelemään junalle ja seuraavan kerran näkee vaimon hereillä perjantaina kello 18. Niin tuota, olihan siinä semmoistakin.” (M3)

”Vuorotyö on kyllä raskasta. Meillä oli silloin niitä yövuoroja. Ja erityisesti ne ihan aikaiset aamut oli aika raskaita, 4:30 alkavat vuorot.[...] Joillekin vuorotyö sopii paremmin kuin toisille, valitettavasti minulla on sellainen kroppa, että se kyllä siitä kärsii. Että alkoi olla jo sellaista turnajaisuupumustakin siinä kyllä.” (N1)

Yksi haastateltavista kaipasi tasaisempaa elämänrytmiä, mikä vaikutti haluun vaihtaa alaa ja päivätyöhön. *”Että saa tehdä päivävuorossa tehtävää työtä ja on vakiintuneempi elämänrytmi sitä myötä” (M1)*

4.2.6 Palkka ja asema

Yksi viidestä haastateltavasta mainitsi paremman palkan olleen yksi alan vaihdon syistä, ja hänelle se oli kaikista merkittävin syy, paremman aseman ohella. Muilla haastatelluilla palkka ei vaikuttanut alan vaihtoon, tai se huononi viestintäpuolelle siirryttäessä.

Haastattelija: *”Mitä syitä sinulla oli alan vaihtoon?”*

M2: *”En minä niinkun... Jos sinä sitä tarkoitat, että minä mietin, että 'haluanko minä viestintäpuolelle pois journalismista?' Tarkoitatko sinä sitä?”*

H: *”No tavallaan.”*

M2: *”Niin en. Tässä oli ihan konkreettiset syyt, että miksi minä vaihdoin, ei mitenkään kauhean idealistiset syyt.”*

H: *”Okei, kerro minulle konkreettiset syyt.”*

M2: *”Merkittävästi parempi palkka ja korkeampi asema. En minä vaihtanut journalismista pois sen takia että journalismi on minun mielestä jotenkin paskaa tai minä olisin erityisesti halunnut tiedotuspuolelle, vaan sen takia, että täältä tarjottiin niin paljon parempaa palkkaa ja korkeampaa asemaa. Ei minulla siinä sitten valitettavasti jäänyt oikein... että se oli aika selvä peli. Jos ne olisivat siellä [toimituksessa] tarjonneet edes suunnilleen samaa, tai edes projektiota esimiesasemaan nousemisesta, niin en minä sitten varmaankaan olisi lähtenyt. Mutta ei semmoista ollut tarjolla.”*

Palkan huononemiseen viestintätyöhön siirryttäessä saattoi vaikuttaa muilla haastateltavilla heidän vuorotyöstään saamansa runsaat lisät toimitustyössä, jotka nostivat kuukausiansioita huomattavasti. M2 kertoi tehneensä lähinnä päivävuoroa, mistä saattoi johtua, että hänellä palkan lähtötaso oli muita alhaisempi. Palkoista en kuitenkaan kysynyt täsmällisinä lukuina, vaan kuinka se muuttui suhteessa entiseen.

4.3 Alanvaihto käytännössä

Edellisessä luvussa eriteltyt syyt johtivat haastateltavilla alan vaihtoon viestintäpuolelle. Tämän luvun alaluvuissa kerrotaan kokemuksia siitä, millainen prosessi alanvaihto on käytännössä ja millaista uuden työn aloittaminen viestintäpuolella on.

Etenemme luvuissa ensin työnhausta uusien asioiden opetteluun, ja sen jälkeen tarkastelemme ammatti-identiteetin kehittymistä uudessa ammatissa. Viimeisessä alaluvussa selvitämme mistä toimittajan taidoista oli hyötyä uudella uralla.

4.3.1 Työnhaku

Yksi haastateltava kertoi miettineensä alanvaihtoa noin kaksi vuotta. *”Hain aktiivisesti puolitoista vuotta töitä”* (N2). Työnhaku alkoi haarukoimalla organisaatioita, joissa hän voisi työskennellä viestinnän parissa sotimatta omia arvoja vastaan. Työnhaun päätteeksi hän sai vuoden äitiysloman sijaisuuden, ja jonkin aikaa työskenneltyään hän sai samasta organisaatiosta toisenkin sijaisuuden, joten työt varmistuivat pariaksi vuodeksi eteenpäin.

Myös toinen haastateltava mietti alan vaihtoa parin vuoden ajan. Hän oli itse aloitteellinen, ja teki ehdotelman viestintäpäällikön tehtävistä organisaatiolle, jolla viestintähenkilöä ei vielä ollut. Muutaman kuukauden prosessin ja lukuisten A4:sten, eli suunnitelmien ja ehdotelmien, päätteeksi hän sai luotua itselleen työpaikan ”tyhjältä”.

”Kyllä minä siinä jo kaksi vuotta mietin, ei tällaisilla asuntolainalukemilla pysty mitään äkkinäisiä päätöksiä tekemään, että lähdempä tuonne. Että pitää hallittuja siirtoja tehdä elämässä. Kyllä minä aikani scouttailin sitä, että mikä olisi se suunta.” (M3)

Kahdelle muulle haastateltavalle sopivat työpaikkailmoitukset sattuivat kohdalle sopivaan aikaan, ja niihin reagointi tuotti molemmilla tulosta. Toinen valittiin tehtävään yli sadan hakijan joukosta. *”Tämä tiedottajan pesti tuli sitten avoimeksi ja minä koin, että se sopi kerta kaikkiaan niin hyvin minun profiiliin, että en voinut jättää hakematta”* (N1) Toisenkin haastateltavan huomion herätti mielenkiintoinen työpaikkailmoitus.

”Miten kauan... No en minä itse asiassa kauhean kauan sitä miettinyt. Silloin kun minä näin työpaikkailmoituksen, mietin sitä yhden illan ja seuraavana päivänä olin jo niin kuin henkisesti valmistautunut työnhakuun. Se vaan napsahti oikeaan kohtaan se työpaikkailmoitus.” (M1)

Nuorin haastateltava ”scoutattiin”, eli löydettiin, ja hänelle tarjottiin sopimusta ilman tämän aloitetta. Hänkin aloitti organisaation ensimmäisenä viestintäpäällikkönä.

”Suurin syy [työpaikan saantiin] on se, että minut tunnettiin ja tiedettiin. Sehän on se pääsyy. Tuskin minua on sen takia pyydetty, että olisin erityisen hyvä ollut. Minä vaan satuin olemaan siinä.” (M2)

4.3.2 Uudet haasteet

Työpaikat on nyt saatu, mutta kuten jo teoriaosuudessa kävi ilmi, journalismi ja viestintä poikkeavat toisistaan merkittävästi. Molempien ammattien työnkuvauksetkin ovat muuttuneet ja monipuolistuneet digitalisaation vuoksi viime vuosina. Molemmissa on kuitenkin myös samoja elementtejä, mutta tehtävien näkökulma on eri. Journalismi pyrkii ensisijaisesti palvelemaan yleisön intressejä, mutta se joutuu yhä enenevässä määrin huomioimaan omistajaorganisaation taloutta (Mäntylä, 2008, 183). Organisaatioiden viestintä palvelee ensisijaisesti organisaation intressejä, ja yrittää saada omia viestejään läpi asiakkaille ja merkittävälle sidosryhmille.

Ammattia vaihtaessa päätyy uusien ja monesti monimutkaistenkin ja keskeneräisten asioiden äärelle. Tiedottajan työ voi olla hyvinkin monipuolista ja laaja-alaista, joten tehtävien tasalle pääsyssä, oman tehtäväkentän hahmottamisessa ja uusien järjestelmien haltuun ottamisessa voi kulua aikaa. Uuden työn aloittaminen oli jokaiselle haastatellulle uuden oppimisen ja epävarmuuden selättämisen paikka.

”Varmaan se niiden koko toimintatapa. [...] En tiedä tiedäkö vielä, mikä tiedottajan työnkuva on [nauraa]. [...] Minulla on tosi korkea tavoitetaso itselle ja vaadin itseltäni tosi paljon. Onhan se ollut silleen että, kyllähän minä olen viettänyt öitä hereillä sen takia, kun olen miettinyt teenkö nyt oikein. Mutta se on varmaan niin, että aina kun aloittaa tai tekee jotain uutta, niin kyllähän siinä menee aikaa.” (N2)

”Kyllä minä olin sen ensimmäisen vuoden aika pihalla, ei niin, että minulla olisi ollut huono teoreettinen pohja tai minä en olisi ollut viestinnän ammattilainen, vaan se näkökulma on kerta kaikkiaan niin erilainen. Ja nimenomaan se toimintakulttuuri on niin erilainen. [...] Niin tämä uusi työ toi sitä, että kyllä minä vapaa-ajalla vielä pitkään märehdin niitä työasioita, että en vielä osannut silloin aluksi jättää niitä sinne työpaikalle.” (N1)

”No totta kai, olihan minulla jännityksiä siinä ja on edelleen, kun enhän minä ole päivääkään alun perin tehnyt eikä minulla ole koulutusta tähän, niin en minä tiedä

olenko minä kauhean hyvä tässä [naurua]. Että kyllä se jännittää.[...] Omasta osaamisestani on epävarmuutta ja tekemiseni tasosta, siinä on epävarmuutta, mutta siitä ei ole epävarmuutta ettenkö tekisi riittävästi töitä tai että käyttäisin sen vapauteni väärin. Ei minulla siitä ole epävarmuutta. Työn määrästä ei ole epävarmuutta, mutta työn laadusta on.” (M2)

”Ja se ehkä tietysti jos miettii sitä mihin on kouluttautunut ja mitä työtä on aikaisemmin tehnyt, niin, mitenkä nyt sanoisi, se työ on niin erityyppistä. Jos aikaisemmin kirjoitti jutun päivässä ja lähti kotiin, niin nyt ne kokonaisuudet mitä pitää hallita, niin ne ovat niin paljon erilaisia. Siinä tavallaan on ollut kasvamista siihen rooliin.” (M1)

”Kun minä tulin tuolta järjestömaailman ulkopuolelta niin se alku oli aika vaikeata, että minä en tuntenut niitä ihmisiä, niitä toimintatapoja ja prosesseja. Että varmasti joka olisi tullut järjestötehtävistä ja siirtynyt näihin järjestötehtäviin niin olisi ollut helpompi siirtymä. Ensimmäinen vuosi oli raskas, mutta sen jälkeen se on siitä tavattomasti kyllä helpottunut, että tekemällä sen vaan oppii, että ei siinä ollut mitään oikotietä valitettavasti.” (N1)

Uusiin asioihin lukeutuivat muiden muassa työn monipuolistuminen. Tiedottajan työssä vaaditaan hyvän kirjoitusviestintätaidon lisäksi, visuaalisia taitoja, organisaation toiminnan ja toimintaympäristön tuntemusta, viestinnän suunnittelu- ja arviointikykyä, muutoskykyä, projektinhallintataitoja sekä mediakentän tuntemusta. (Juholin & Kuutti, 2004, 102–103.) Mitä pienemmästä organisaatiosta on kyse, sitä monipuolisempi tiedottajan työnkuva voi olla. Toisaalta suuressa organisaatiossa työnkuva voi olla hyvinkin erikoistunut. (Juholin, 2013, 72–80)

”Tämä on enemmän sellaista multitaskingiä, että hirveen paljon lankoja pitää pitää, ja ne ovat hirveen eritasoisia ne langat. Toisaalta se on sitä, että mitä kahvitarjoilua tähän seminaariin tulee ja toisaalta sitten paljon strategisempaa.” (N1)

Monet haastatelluista panivat uudessa työssään merkille toiminnan tahdin suhteellisen hidastumisen ja päivittäisen työn rauhoittuminen verrattuna uutistyyöhön. ”Älä harkitse kahta kertaa vaan harkitse kolme.” (M3)

Toimittajana raflaavat aiheet ja ristiriitojen löytäminen ovat voineet olla päivittäisen työn peruskauraa, mutta viestinnässä näistä pitikin päästä eroon.

”Ei ne ehkä ne minun ideat, mitä esitin toimittajan näkökulmasta, mitkä minusta olisi ollut mielenkiintoisia tai erilaisia, niin ei ne mitään läpihuutojuttuja olleet, että kyllä

sai oppia aika tiukkaan perustelevaan niitä omia näkemyksiään. [...] Ja sitten toinen oli se viestiminen ulos. Kyllä niistä on paljon käyty keskustelua, että miten asioita minun mielestä pitäisi sanoa ja sitten miten meidän asiantuntijat sanoisi.” (N1)

Monissa ammateissa kehittyi oma ammattikielensä, jota ulkopuolinen ei välttämättä ymmärrä. Tämän mainitsi myös yksi haastateltavista.

”Ja sitten siihen järjestö- ja kansainvälisen politiikan sanastoon sisään pääseminen, ehkä järjestöjargoniksikin sitä joskus kutsutaan, siihen sisään pääseminen kyllä kesti aikansa.” (N1)

Viestintätöissä on omat erityispiirteensä, jotka on opittava tuntemaan. Yksi haastateltava kuvaili tietynlaista herkkyyden aistimista työssä, esimerkiksi milloin ja miten on hyvä lähestyä asianomaisia.

”Tämä on siis poikkeuksellinen paikka, tähän ei ole sama kuin olisi jossain virastossa viestintäpäällikkönä, se on ihan eri asia. [...] Sellainen herkkyyden tietäminen erilaisilla hetkillä on tärkeää.” (M3)

Haastavasta alusta huolimatta kaikki haastateltavat kertoivat tai uskoivat pahimman epävarmuuden vähentyvän ajan kuluessa ja kokemuksen karttuessa.

”Nyt onneksi olen sen verran hyvää palautetta saanut, että tietää, että on tehnyt jotain oikein. Ei tarvitse enää niin paljon miettiä, että se mitä tekee, että onko se semmoista mitä halutaan. Puoli vuotta tässä on mennyt, kyllä minä edelleenkin joskus funtsin sitä, mutta en enää niin paljon kuin silloin. Että kyllä se eittämättä on raskasta henkisesti se vaihto.” (N2)

4.3.3 Tukea uuteen alkuun

Haastateltavilla oli omat keinonsa selviytyä uuden ammatin alun ryteiköstä. Useampi oli perehtynyt viestinnästä kertovaan kirjallisuuteen, mutta teoriaosaamisen tueksi apua saatiin alalla olevalta ystävältä ja erinomaisesta perehdytyksestä. Välillä omaan järkeilyyn ja harkintakykyyn luottaminen auttoi eteenpäin.

”Minulla on kyllä maailman paras mentori, yks hyvä frendi, pitkään alalla toiminut ja tietää paljon. Oli kyllä täysin verraton tukipilari siinä. Kyllä se auttoi paljon.” (M3)

”Kaikesta tuollaisesta [mainitsee joitain työtehtäviä] on selvinnyt yleissivistyksellä ja maalaisjärjellä.” (N2)

”Sain tosi hyvän perehdytyksen. Toki minä perehdyn vieläkin, eli tavallaan ala sisältää niin monenlaista. Semmoinen perehdytys minkä työnantaja järjesti, niin sillä pääsi hyvin työhön kiinni ja käytäntöihin kiinni.” (M1)

”Sitä mukaa kun kokemus kasvaa niin vastuut kasvaa. Siinä mielessä työnantaja on hyvin ymmärtänyt sen, että aloitetaan vähän pienemmillä asioilla ja siirrytään kohti suurempia asioita ja suurempia projekteja ja erilaisia vastuita. Että sikäli se kasvaminen tapahtuu, niin kuin sanoin, vieläkin kasvetaan tässä ammattilaisina. Vaikka tietyissä asioissa saattaisi olla jo hyvä osaaja, niin ei se kehitys siihen lopu.” (M1)

”Kollegoilta oppii tosi paljon. Se tiimin ilmapiirin merkitys ja muiden osaaminen on isossa roolissa kyllä” (M1)

4.3.4 Erot toimitustyöhön

Haastateltavat kertoivat työntekotapansa muuttuneen vaihdon kautta suunnitelmallisemmaksi ja pitkäjänteisemmäksi. Viestintäpuolella projektit kestävät pidempään ja useampia projekteja pitää uudessa työssä hallita yhtä aikaa. Pohdinnalle ja miettimiselle jää enemmän tilaa ja deadline't asetetaan kauas. Päivittäisen työn kuvailtiin olevan myös kiireistä, mutta ei niin hektistä ja hätäistä kuin toimituksissa.

”Oli sitä kyllä sitä opeteltavaa. Se tapa tehdä on ihan erilainen. Meillä toimituksessa ei jääty pohtimaan ja miettimään asioita, kun ne jutut piti oikeasti valmistua hyvinkin lyhyellä aikajänteellä. Se oli sellaista, että uunista ulos ja seuraava. Mutta tässä nykyisessä työssä me saatetaan viikkokausia suunnitella [...] Että todellakin se toiminnan sykli on ihan erilainen ja asioita mietitään ja pohditaan ja analysoidaan ja pyöritellään huomattavasti enemmän.” (N1)

”No ehkä se semmoinen, työtapoja jos miettii, semmoinen tietty suunnitelmallisuus ja se, että osaa ottaa erilaisiin projekteihin mukaan oikeat ihmiset ja jonkun asian läpiviemisen rakentaminen, että miten kokoan hyvän porukan tekemään asioita.[...] Omassa aikaisemmassa työssä se oli lähinnä sillä tavalla kädestä suuhun elämistä, että kullakin päivällä oli oman juttunsa mitä oli tekemässä ja totta kai sielläkin tehtiin yhteistyötä eri osastojen kesken, mutta se ei samalla tavalla vaatinut sitä rakentamista kuten viestinnässä.” (M1)

”Kyllähän me kokoajan tehdään niska limassa, mutta uutistyössä ne prosessit oli aika suoraviivaisia, että minulle oli aina selkeää mitä teen ja miten teen. Tässä nykyisessä työssä se on sellaista luovimista koko ajan, että tavallaan siellä samassa suossa seisotaan kokoajan ja sitten täytyy yhdessä yrittää miettiä, että miten sieltä suosta päästään eteenpäin, jos saan käyttää tällaista vertauskuvaa.” (N1)

”[...] että ei se niin iso murros kuitenkaan ole, mutta totta kai, jos ennen oli kysymässä niin nyt on vastaamassa, niin se on ehkä se isoin muutos.” (M1)

4.3.5 Toimittaja-ammatin edut

Tiedottajan työhön kuuluu myös toimittajien kanssa toimiminen, joten omakohtainen tieto toimitustyöstä oli jossain määrin eduksi kaikille haastateltaville. Juntunen (2011, 55) mukaan viestinnän ammattilaiset osaavat hyödyntää toimitusten kiirettä. Toimitustyötä tehneet tiedottajat osaavat antaa viestinsä toimitusten työtappoihin ja -rytmiin sopivasti.

”Oli siitä paljonkin. Hyvät suhteet tiedotusvälineisiin on jäänyt, ja sitten se tieto millä tavalla ja miten hektisesti siellä toimituksessa nykypäivänä työskennellään, niin se on arvokasta tietoa nykyisessäkin työssä. Ja se toimituksen arjen tunteminen, että millaiset aiheet ja viestit tiedotusvälineiden edustajia mahtaisi kiinnostaa, mihin he saattaisivat tarttua ja millä tavalla niitä kannattaa lähteä esimerkiksi tiedotteessa käsittelemään. Ja miten tiedotusvälineiden edustajia kohdataan. On siitä ollut hyötyä kyllä.” (N1)

”Ei tämä nyt mitenkään niin valtavan hankalaa ole. Siis toimittajan taustasta on tietysti hirveästi hyötyä. Tiedän miten toimittajat ajattelee, ja tiedän miten se prosessi siellä menee ja mikä niitä saattaisi kiinnostaa.” (M2)

Kuten teoriaosiossa kerrottiin, kiireisissä toimituksissa organisaatioiden tiedotteet menevät läpi jopa suoraan, varsinkin median verkkoversioissa (Juholin, 2013, 283–287). Juntunen (2011, 55) esittää tutkimuksensa päätelmissä, että toimitusten hektisyys keikauttaa valtaa tiedotuspuolen hyväksi. Tiedottajalle henkilökohtainen kokemus toimitustyöstä voikin olla todellinen valttikortti. Medioille ulkopuolisten toimijoiden sisällöntuotanto on yhä merkittävämpää (Juholin, 2013, 283).

”Se, että tuntee median toimintatavat [...], tietää millaista tietoa siellä kaivataan ja miten se prosessi menee, ja miten itse voi tuottaa sellaista sisältöä että se on mahdollisimman valmista. [...] Meillä on mennyt tiedotteet läpi ihan sellaisenaan [...] jopa ihan kirjoitusvirheinen.” (N2)

”Tiedotteet on mennyt tosi hyvin läpi, koska olen kirjoittanut niihin suoraan sen uutisen ja valmiiksi hahmotellut niihin haastatteluihin sellaisen draamakaaren, ristiriidat ja kaikki tällaiset. Että on siitä hyötyä. Sitä voi edelleen käyttää tässä työssä. Se ei tarkoita sitä, että jos siirryt tähän, että opettelisit jonkun kokonaan uudestaan. Tai että luopuisit jostain.” (N2)

Kolme haastateltavaa mainitsi kirjoitusrutiinien hyödyn viestintätyössä. Tekstien luomiseen ei ole muodostunut kynnystä, ja tekstin rakenne ja hahmottuminen tulevat selkärangasta. Tiedottajien perusvaatimus onkin kautta aikojen ollut hyvät kirjoitusviestintätaidot (Juholin & Kuutti, 2004, 102).

”Me julkaistaan uutisia verkkosivuillamme, että kyllä edelleen käytän journalistisia taitoja ja kirjoitan meidän tapahtumista raportteja ja tällaista.” (N1)

”Ainakin se huomion saavuttaminen ja huomion herättäminen ja jutun teon helpous, että ei ole kauheasti semmoista tyhjän paperin problematiikkaa, ja löytää jutuntekoaiheita kyllä.” (M1)

”Siitä on tosi paljon hyötyä, että tietää miten kirjoitetaan uutinen, hyvä kärkilause ja se runko.” (N2)

Yksi haastateltava kuitenkin sanoi luulleensa mediaviestinnän roolia työssään paljon suuremmaksi mitä se todellisuudessa on, vaikka hänkin kertoi hyötyneensä uudessa työssään lehdistön tuntemuksesta. Hän mainitsi työssään näkyvän viestinnänalan muutoksen ilmiön: valtamedian merkitys viestintätyössä on saattanut vähentyä digitalisaation myötä, sillä organisaation kohderyhmät voidaan nykyisin tavoittaa ilman välikäsiä, esimerkiksi oman uutiskirjeen tai sosiaalisen median avulla (Juholin, 2013, 281). On tietenkin organisaatiokohtaista millainen merkitys mediaviestinnällä on.

”Enää ei nyt oikein tarvitse yrittää antaa kaikin keinoin sitä viestiä sanomalehdille, ja ne sitten kertoisi sen asian. Me tavoitetaan suoraan jokainen kiinnostunut. [...] Jokainen firma on nykyään media.” (M3)

”Siinä on hyötyjä ja siinä on haittoja. Hyötyjä on se että tuntee lehdistön.[...] Ehkä oli myös semmoista, että etukäteen ajatteli tässä työssä lehdistön roolin olevan hirveen paljon isompi kuin mitä se oikeasti on.” (M3)

Molempien ammattikuntien työssä tiedonmäärä on kasvanut digitalisaation myötä, joten myös tiedottajan ammatissa on tärkeää osata hahmottaa millä tietomassan asioilla on uutisarvoa (Juholin & Kuutti, 2014, 105).

4.4 Seuraukset

Alan vaihdolla oli merkittäviä vaikutuksia haastateltavien työelämään, arkeen ja yksityiselämään. Kahdessa ensimmäisessä alaluvussa käymme kuinka vaihtajien työelämä yleisesti muuttui. Kolmannessa alaluvussa katsomme kuinka haastateltavien median kulutustottumukset muuttuivat. Neljäs alaluku, eli Terveys ja hyvinvointi, oli sellainen luku, jonka merkittävyyttä en osannut ennakkoselvitystyötä tehdessäni arvioida. Haastateltavien kokemukset hyvinvoinnin paranemisesta ovat tärkeä lisä. Luvun lopulla selvitämme vielä jäikö alan vaihtajat kaipaamaan jotain toimitustyöstä, ja olisiko heillä vielä halua palata toimitustyöhön.

4.4.1 Vapautta ja monipuolisuutta työhön

Haastateltavat kokivat työtehtäviensä monipuolistuneen ja he myös tunsivat saaneensa tietynlaista vapautta työntekoon. Vapauden mukana tuli tietysti myös vastuuta, mutta sekin oli toivottua.

”Kun menen töihin, niin koen että teen jotain tärkeää. Tuolla on aika vapaat kädet, mikä on tosi kiva, että siellä saa itse suunnitella tosi paljon, että mitä kaikkea sisältöä voi tehdä.[...] Saa tehdä luovaa työtä ja siinä on vapaat kädet.” (N2)

”Minä en siis ollut aikaisemminkaan missään vuorotyössä, että minulla oli aika vapaata se toimittajan työkin. Minä en ollut missään aamu ja iltavuoroissa. Silleen ei se muutos mikään ihan dramaattinen ole ollut, mutta on tämä silti vaan vieläkin vapaampaa. Ja tämä on niin kuin leppoisampaa. On vähemmän dediksiä, kun pitää isompaa kuviota kehittää.” (M2)

”[...] et pitää luottaa siihen omaan tietoon, kokemukseen ja arvostelukykyyn. Että se oli kyllä kova koulu, mutta kyllä siitä selvittiin. Minähän halusin vastuuta kun siirryin, ja minä sain sitä todella, niin kuin kottikärryillä. Että siinä mielessä sain sitä mitä tilasin, että ihan turha tässä on mitään valittaa, että kyllä ihan itse tilasin ja kyllähän sen oppi, mutta aikaa siinä menee.” (N1)

M3 on päässyt M2:n tapaan määrittämään itse organisaationsa tuella millainen hänen työnkuvansa on, sillä pestit ovat täysin uusia, eikä heillä ole edeltäjiä. Tämä antaa reilusti enemmän vapautta työnkuvaan. ”On isoja kokonaisuuksia ja sitten on pientä höpläämistä. Monipuolinen työnkuva täysin ainutlaatuisessa ympäristössä.” (M3)

Yksi haastateltava koki, että hän on saanut käyttää monipuolisemmin ammatillisia taitojaan uudessa työssään. Tämä oli hänelle erittäin mieluinen muutos.

”Ja jos miettii visuaalista silmää, niin sitä on saanut tässä työssä käyttää enemmän kuin ehkä aikaisemmassa, vaikka sielläkin mielti taittoa ja kuvituksia. Tässä työssä visuaalisuuden merkitys on erilainen, kun yritetään samalla tavalla kertoa ja samalla vähän vaikuttaa, että mikä se oman firman sanoma on ja kertoa sitä eteenpäin. Visuaalisen puolen korostaminen on auttanut itseä sopeutumaan tähän työhön.”
(M1)

Kaksi haastateltavaa koki monipuolisuuden ja vapauden lisäksi myös vaikutusvallan tai päätösvalan lisääntyneen alanvaihdoksen myötä. Juholin (2013, 40) mainitseekin organisaatioiden johdon ja viestinnän ammattilaisten yhteistyön olevan nykyisin erittäin tärkeää.

”Kyllä minua harmitti se journalismista poistuminen, koska tykkään journalismista, ja kuten sanottu, eikä minulla ollut mitään intressiä lähtökohtaisesti lähteä sieltä. Mutta nyt kun on ollut tässä, niin kyllä minä tästä tykkään, tämä on erilaista, mutta kyllä tämä on ihan mukavaa. Ja se toki liittyy myös siihen niin kuin alanvaihdokseen tai näkökulman vaihdokseen, mutta liittyy myös aika paljon siihen asemaan, nykyiseen asemaan ja siihen, että onhan tämä vapaampaa. Minulla on enemmän toisaalta vastuuta mutta toisaalta sitten myös päätösvaltaa.” (M2)

”Ja jollain tavalla tykkään myös siitä vaikuttamisesta. Vaikuttaa sekä firman sisällä, ehkä jopa päätöksiin asti, ja sitten mahdollisuuksien mukaan saada sitä vaikutusta ulospäin. Se on tavallaan monitahoista se mikä kiinnostaa itseä, eli olla vaikuttaja firman sisällä ja talosta ulospäin.” (M1)

4.4.2 Tulotaso heikkeni

Kolmella haastateltavilla tulotaso laski, mutta rahallinen menetys sai kompensatiota muista tekijöistä, kuten terveyden paranemisesta ja mielekkäämmän vapaa-ajan lisääntymisestä. Yksi haastateltava ei kokenut palkkaa merkittävänä syynä alan vaihdossa, ja yhdellä se oli pääsyy vaihtaa alaa (katso 4.2.6 Palkka ja asema).

Haastattelija: Miten palkalle kävi?

”Siis huononi, noin yli kymmenellä tuhannella eurolla vuodessa, lähes viidellätoista. [...] Se lisien määrä on ollut siinä merkittävä tekijä miksi minulla on ollut niin hyvä palkka. [...] En minä pysty tekemään sillä tavalla duunia että miettii vaan paljon tulee tilille fyrkkaa.” (N2)

”Vähän alaspäin. [...] Peruspalkka nousi, mutta suurin osa palkastani tuli erilaisista haittalisista. [...] Olin siellä [toimituksessa] ollut jo aika pitkään, ja enkä varmaan ihan huonoimmasta päästä ollut. Tulotaso oli varmaan kärkikolmanneksessa. Että ei sitä varmaan kauheasti enempää toimittajan työllä tienaa tässä maassa. Mutta raha on kaikkein huonoin peruste juosta työpaikan perässä.” (M3)

Haastattelija: Entäs palkka, vaikuttiko se sinulla?

”Ei. Ei, koska siirryin huonommin palkattuihin tehtäviin [naurua]. Mutta kun vuositasolla katsoo, niin kyllä melkein samaan pääsee, koska silloin tein välillä vähän väljempää viikkoa, silloin kun opiskelin.” (N1)

”Ja ihmiset tekevät, ja minunkin työpaikalla tehdään, kutsumuksesta sitä työtä. Ei sitä rahasta tee kukaan. Minä olen tällainen maailmanparantaja luonteeltani, että sitä minulta ei saa pois varmaan ikinä. Että kyllä, kun puhuttiin kutsumuksesta, että kyllä minä koin meneväni sitä kutsumusta kohti. Toisaalta arvostan toimittajankin ammattia tavattomasti. [...] Ja koin silloinkin tekeväni tärkeää työtä.” (N1)

4.4.3 Median kulutustottumukset

Kaikilla haastateltavilla muuttuivat alan myötä myös median kulutustottumukset. Kolmella median seuraaminen yleisesti väheni, mutta erityisesti organisaation alan aiheita he seuraavat entistä tarkemmin.

”Jollakin tavalla se on höltynyt meikäläisen ote siitä median seuraamisesta. Luulen, että se ei ole niinkään ammatin myötä, vaan kun perhe kasvaa, niin sitä priorisoi sen ajankäytön. Nykyinen työ pitää sisällään sen, että pitää olla perillä mitä maailmassa tapahtuu.” (M1)

”Olen lukenut aina Hesarin aamuisin ja luen edelleen. Mutta en lue enää nettiuutisia, koska niitä minun piti silloin työn puolesta seurata ja ne kuvottivat minua jo silloin. Minä en näe, että saisin jostain ”tässä syyt siihen tai tähän” -jutuista jotain, niin minä en jaksa niitä. Minulla on myös nykyisin aika paljon hommaa. [...] Että olen niin kuin traumatisoitunut [nauraa].” (N2)

”Viestinnän kuluttajana olen myös muuttunut. Minähän olin ihan uutisaddikti silloin. Tuntui että vapaapäivänäkin piti seurata uutisia että pysyy kärryillä. Nykyään voin lähteä hyvinkin mökille viikoksi enkä mitään uutisia lue tai kuuntele, eikä tunnu missään. Tiedän että pääsen kyllä kärryille riittävässä määrin kun palaan.” (N1)

Kahdella haastateltavalla median seuraaminen on monipuolistunut. Toimitusurallaan molemmat olivat erikoisalan toimittajia, joten yhteiskunnan laajempi seuraaminen on voinut tulla tarpeelliseksi uuden työnkuvan myötä.

”Ehkä sitä on vähän laajentanut. Seuraan nykyään enemmän. [...] Vaikka kyllä se on aika otsikkotason seuraamista.” (M3)

”Koetan monipuolisemmin seurata kun aikaisemmin. (M2)

4.4.4 Terveys ja hyvinvointi paranivat

Neljä haastateltavaa mainitsi terveytensä hyvinvointinsa parantuneen alanvaihdoksen myötä. Syynä on eritoten vuorokausirytmien muuttuminen tasaisemmaksi vuorotyön vaihduttua päivätyöksi.

”Migreenipotilaana se on vaikuttanut meikäläisen elämään niin, että migreenit vähenivät kymmeneen prosenttiin siitä mitä ne olivat edellisen työpaikan aikana. Varmaan päivätyö tekee osansa, ja voi olla että tässä ollaan pikkasen hidastempoisemmassa maailmassa täällä. Se uutistyö on aika vauhdikasta välillä. Voi olla että senkin takia on tullut muutosta.” (M1)

”Terveys kohentunut [...], tässä siis puhutaan yleisestä reippaudesta ja yleisestä fiiliksestä, hyvinvoinnista, ja urheiluharrastusten määrästä.” (M3)

”Kolesteroli putosi aika merkittävästi tekemättä yhtään mitään muuta, kuin saamalla säännöllisen elämän rytmin. Liikun enemmän. Olen paremmalla tuulella koko ajan. Henkinen hyvinvointi lisääntyi merkittävästi. Stressi myös, mutta stressiä on kahdenlaista. Sitä on huonoa masennusstressiä ja energiaa tuovaa hyvää stressiä.” (M3)

”Joillekin vuorotyö sopii paremmin kuin toisille, valitettavasti minulla on sellainen kroppa, että se kyllä siitä kärsii. Että alkoi olla jo sellaista turnajaisuupumustakin siinä kyllä.” (N1)

”Se aamutyöhän oli siis terveydelle silleen, että minulla oli sydämentykytyistä ja pahoinvointia, ja minä olin ihan turvoksissa koko ajan.” (N2)

Haastateltavat pitivät päivätyöhön siirtymistä hyvänä myös sosiaalisen elämän kannalta. Oman vapaa-ajan suunnittelu helpottui säännöllisen työajan myötä.

”Näen kavereitani. Pystyn sopimaan asioita ihan eri tavalla. Teen nyt kahdeksasta neljään töitä. Tiedän milloin minulla on töitä ja milloin ei. Minulla on viikonloput vapaata ja voin suunnitella ystävien näkemistä. Ja tiedän, että pääsiäiset ja juhannukset ovat vapaata. Että voin silleen niin kuin sosiaalista elämää viettää, niin näen, että se parantaa niin paljon elämän laatuani, koska tulen toimeen tällä nykyisellä palkallanikin.” (N2)

M3 ja M1 mainitsivat myös perheasioiden muuttuneen positiiviseen suuntaan päivätyöläisenä. M3 kertoi saavansa nykyisin viettää enemmän aikaa perheensä kanssa ja M1:llä alanvaihdon tuoma tasainen elämänrytmi mahdollisti perhe-elämän kehittymisen.

Alanvaihto voi tuoda esille erilaisia tunteita. Pitkään alalla olleilla on voinut kehittyä työpaikoille sosiaalisia suhteita tai kiintymystä työpaikkaan ja sen tapoihin. Yllättäen vaihdos oli kaikille haastateltaville tunnepuolella helppo, ja kaikki kuvailivat alanvaihdon aikaan liittyvän lähinnä positiivisia tunteita, kuten iloa, tyytyväisyyttä ja helpotusta.

Haastattelija: Millaisia tunteuksia alanvaihdos toi?

”Hyvin suurta iloa...?” (M3)

”Ei minulla ollut semmoista mitään haikeutta siihen, olin sitä lähtöä kuitenkin jo niin pitkään omassa päässä tehnyt.” (M3)

”Silloin kun lähdin sieltä, ja annoin sen avainkortin siihen vaksille, niin olin ihan helvetin helpottunut [naurua]. Mikä on jännä, koska ajattelin että se olisi voinut olla tosi tunteellinenkin [hetki], kun olen niin kauan ollut siellä. Mutta olin varmaan mennyt tietyn rajan yli jo niin pahasti. Se olisi varmaan ollut eri, jos olisi digannut siitä hommasta tosi paljon, ja olisi vaan tullut tosi hyvä työtarjous, ja sitten vaan olisi valinnut sen ja tavallaan jättänyt sen [toimitustyön] tavallaan haikein mielin. [...] Minä en enää halunnut tehdä sitä työtä, että se oli helppo [lähtö].” (N2)

”Päällimmäisenä olen ollut ihan hirveän iloinen ja todella tyytyväinen. [...] Nyt koen, että teen paljon enemmän sitä maailmanparannustyötä, kuin mitä tein toimittajana.” (N2)

4.4.5 Mitä kaipaavat toimitustyöstä?

Haastateltavilla oli omat syynsä aloittaa toimittajan työt, kuten luvussa 4.1 käy ilmi, vaikka joillain alalle päätyemisessä oli mukana sattumaa. Toimittajilla voi työssään olla omat huippuhetkensä, jotka ovat tyypillisiä vain toimitustyölle. Osa haastateltavista kaipasikin tiettyjä elementtejä toimitustyöstä, kuten suurten (media)tapahtumien tuntua toimituksessa tai yhteiskunnallista vaikutusvaltaa tai pääsyä erilaisiin paikkoihin, joihin ei muuten pääsisi. Yksi mainitsi myös kaipaavansa kollegoita yleensä, koska hänen nykytyöyhteisönsä on melko pieni.

”Jos saa sanoa, että entisestä työstä ennen kuin siitä tuli paskaa [naurua], niin olihan se tosi etuoikeutettua. Silloin aikoinaankin, kun mentiin vielä juttukeikoille, niin pääsi näkemään tosi paljon paikkoja. Ja pystyi oikeasti ehdottamaan itse semmoisia aiheita mitkä koki että on yhteiskunnallisesti tärkeitä, mitkä ei välttämättä olleet niitä klikkihittejä, mutta millä on yhteiskunnallista painoarvoa. Että pystyi oikeasti tekemään just sitä maailmanparantamishommaa tai ihmisten palvelemista. [...] Että oli niin kuin hyödyllinen yhteiskunnan jäsen.” (N2)

”Sitä ei tässä tavoita semmoista uutistoimituksen hektistä hyvänolon tunnetta, kun ollaan jonkun suuren aiheen päällä ja koko toimitus on valjastettu tekemään sen aiheen parissa töitä ja kaikilla on ajatuksissa se, että nyt ollaan suuren asian päällä ja nyt tehdään viimeisen päälle hyvää työtä mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman kattavasti, ja kaikki toimituksessa elää sitä tapahtumaa samalla. Ja tiedon murusia ripotellaan suunnasta ja toisesta toimitukseen ja niitä kootaan ehjäksi lehdeksi. Kun jotain suurta on tapahtunut, niin se tunnelma on jäänyt elävästi mieleen. Olkoon, että täälläkin tapahtuu suuria asioita, mutta se on erilaista.” (M1)

”[...]kollegoita on ikävä ja sitä päivittäisuutistyötäkin kyllä aika ajoin. Nimenomaan kollegoita ja sitä kollegiota, olivat he sitten ketä tahansa, mutta sitä semmoista suurempaa työyhteisöä kenen kanssa vertailisi tavallaan.” (N1)

”Kaipaam uutistyötä kyllä välillä, ja erityisesti radiotyöskentelyä. Tykkäsin ihan hirveästi radiosta. Mutta ihan kauhullahan minä katson näitä yt-uutisia. Paljon on ystäviä journalismin parissa joilla tuntuu, että on tosi niin kuin...niin...heidän puolestaan on kyllä ikävä fiilis.” (N1)

”Kyllä siinä kiivaassa uutistyössä on minulle se oma viehätyksensä, että jutun teki tänään ja se tuli ulos ja sitten siitä tuli sellainen kuin siitä tuli ja se tuli ulos tuutista. Että ei siihen sitten sen kummemmin voikaan palata. Se oli sen päivän asia ja uutinen ja tehty sen päivän tietojen valossa. Eikä sitä tarvitse sen kummemmin vatvoa enää.” (N1)

”Ainut mikä on, on se että joskus voisi olla keskellä päivää vapaalla. [...] Se on niin kuin hankaloittanut tuota minun harrastustoimintaa.” (N2)

Pisimpään alanvaihtoa harkinnut oli myös kaikista vankkumattomin päätöksessään. Hänen pääsyynsä lähteä viestintäalalle olikin leipääntyminen toimitustyöhön.

Haastattelija: ”Kaipaanko jotain entisestä työstäsi?”

”En. Voin ihan suoraan sanoa että ei ole mitään mitä minä sieltä haluaisin.” (M3)

4.4.6 Takaisin toimitustyöhön?

Median murros lieveilmiöineen oli kaikkien haastateltavien alanvaihdon syiden taustavaikuttajana. Monella se on myös esteenä toimitustyöhön paluulle. Journalismi ei itsessään ketään estäisi palaamasta, mutta työehtojen kurjistuminen pitää haastateltavat mielellään viestintätöiden parissa. Osa haastateltavista ei pitänyt paluuta mahdottomana, mutta toimitustyön työehtojen olisi muututtava melko paljon, että todellista intoa paluuseen olisi. Yksi haastateltavista ei haluaisi palata enää ollenkaan toimitustyöhön.

”Joskus voi olla sellainen tilanne, että se [toimitustyöhön palaaminen] kiinnostaakin, mutta ei tällä hetkellä. Nyt olen keskittynyt tähän työhön ja olen tässä tyytyväinen. Journalistiksi olen aikoinaan kouluttautunut, niin ei se kiinnostus alaa kohtaan ole mihinkään hävinnyt. Olen kuitenkin tämän hetkiseen työhön tyytyväinen.” (M1)

”Jos saisi tehdä journalistin työtä, niin ehdottomasti. Siis kyllä minä olen sitä miettinyt, että jos tämä [journalismi] kääntyisi joskus, niin kokisin sen niin, että kyllä minä ainakin yrittäisin päästä takaisin. Mutta jos saisin tuolta [nykyisestä työpaikasta] vakituisen paikan, niin en minä sitten välttämättä.” (N2)

”Palaisin. Ei minulla mitään sitä vastaan ole. En nyt ehkä kyllä ihan vielä. Joo, ei minulla journalismia vastaan mitään ole. Ei ole mitään ideologista estettä sille [paluulle].” (M2)

”[Pudistaa päätään...] Jos tässä menisi firma nurin tai kävisi jotain hassusti, että menettäisi tämän työpaikan ja sitten ei olisi mitään muuta kuin se [toimittajantyö], niin pakkohan työtä on tehdä. En minä himaan jäisi lojumaan. Jos täällä ei saisi joskus enää olla, niin kyllä minä viestintäpuolelle hakeutuisin.” (M3)

4.5 Ammatti-identiteetti

Ammatti-identiteettiin liittyy samoja ominaisuuksia kuin identiteetin määrittelyyn.

Identiteettiin liittyy samanlaisuuden ja erilaisuuden kysymyksiin, ja kuinka yksilön tai

ryhmän identiteetti rakentuu suhteessa muihin ihmisiin ja kulttuuriin. (Nieminen & Pantti, 2008, 17.)

Identiteetti on moniselitteisyytensä vuoksi myös kritisoitu käsite tutkimuksessa. Tässä opinnäytetyössä lähestyn ammatti-identiteetin rakentumista yksilön kokemusten näkökulmasta; milloin ja miten haastateltava on kokenut kuuluvansa uuteen ammattiyhteisöön ja kuinka toimittajuus näkyi viestintäuran alussa.

”Se ajattelutapa on aika olennaisilta osin erilainen siellä järjestöpuolella ja järjestöviestinnässä. Minulla oli kuitenkin vahva toimittajaidentiteetti vielä pitkään. Minä katsoin niitä asioita toimittajan näkökulmasta ja siinä kyllä tuli semmoisia sisäisiä ristiriitatilanteita, siis tarkoitan itseni kanssa lähinnä. Että toimittajana sanoisin monia asioita ihan eri tavalla, mutta sitten kun olen asiantuntijoiden kanssa tekemisissä, niin he ovat hyvin tarkkoja siitä, että ei ole mitään niin kuin kulmia. [...] Ei laiteta mutkia suoraksi, koska ne asiat ovat monimutkaisia, joiden kanssa ollaan tekemisissä. Toimittajana minulla olisi monta kertaa tehnyt mieli sanoa niitä asioita raflavammin ja yksinkertaistaen niin, että ne olisivat minun mielestä olleet selkeämpiä ja viestinnällisempiä, mutta niiden kanssa sai kyllä väantää alkuun. Sittemmin olen kyllä muuttunut järjestöihmiseksi jo, että se on jännä kyllä. Mutta kyllä siinä kesti, että kyllä se toimittajan identiteetti tosi syvässä istuu.” (N1)

”Alkuaikoina sen huomasi, että sellainen tietty uteliaisuus... Onhan se hyvästäkin, mutta jollain tavalla on niin kuin semmoinen uteliaisuuden ja tiedon kaivamisen tarve, niin se ei ole enää niin terävästi näkyvässä kuin aiemmin, että osaan tasaisemmin suhtautua. Tietynlainen piikki siinä tasaantui. Ja suhtautui ehkä tällaisiin jutuntekutilanteisiin vähän rauhallisemmin kuin ehkä mihin on uutistyössä totunut, kun ei tässä sinänsä niin kovasta uutiskilpailusta ja uutistuotannosta ole kysymys kuin lehtipuolella. Se on kyllä vähentynyt, tuommoinen tarve tehdä uutisia, että tavallaan sitä miettii, että se on kääntynyt siitä uutisoivasta puolesta tiedottavaan puoleen.” (M1)

Haastattelija: Miten toimittajaidentiteettisi näkyi aluksi?

”Olin paljon lyhytjännitteisempi, että en oikein ymmärtänyt aluksi miksi asiat ei mene eteenpäin. Tuntu, että kauhean kauan tehtiin, valmisteltiin ja varmisteltiin. Uutistyössä se oli halki, poikki ja pinoon. Nyt saa kuitenkin paljon huolellisemmin valmistella asioita, ihan oikeasti pitkällä aikajänteellä.” (N1)

”Hyvin nopeasti minä tänne pääsin, tein töitä sen eteen että pääsin eroon siitä toimittajaleimasta.” (M3)

Yksi haastateltavista ei kokenut omaavansa erillistä työidentiteettiä, vaan hän koki olevan oma itsensä työssä ja vapaalla. Hän kuitenkin myöntää tarkkailevansa maailmaa yhä

samasta kulmasta kuin aiemminkin, mutta hän kertoo, ettei se vaikuta hänen työntekoonsa.

"Tämä on työtä. En minä elä tehdäkseen töitä vaan teen töitä elääkseni. En suhtaudu siihen mitenkään kauhean silleen ideologisesti. [...] En ajattele sitä niin, että olisi joku minä ja toimittaja-minä. Ajattelen sen silleen, että nyt olen täällä töissä ja täällä minä teen sitten hommia silleen niin kuin mikä minun työ nyt on. Ja sitten jos minä seuraavaksi menen vaikka vittu autokorjaamoon, niin sitten minä varmaan korjaan niitä autoja." (M2)

"Kyllähän minä ajattelen asioita edelleen samalla tavalla itse yksityishenkilönä ja näen asioita samalla tavalla ja katson niitä samalla tavalla ja katson samoista kulmista niin kuin aikaisemminkin, mutta en vain tuo niitä [esille täällä], että juttelen niistä vaikka kavereitten kanssa, enkä tuo niin kuin julki." (M2)

Ammatti-identiteetin määrittelyyn kuuluu itsensä arvottaminen suhteessa muuhun ammattikuntaan. Ulkopuolisuuden tunteen poistuminen voi olla merkki uuteen ammatti-identiteettiin pääsystä.

Haastattelija: Missä vaiheessa ansaitsit työyhteisösi arvostuksen?

"Ehkä sitten kun se minun toimittajaidentiteetti oli pikkuhiljaa muuttunut, että musta oli tullut yksi heistä, niin ehkä sitten. Siihen asti olin kyllä ulkopuolinen." (N1)

Yksi haastateltava puhui myös poisopittavista työtavoista sekä opittavista työtavoista. "Talon tavoille" oppiminen voi myös rakentaa ammatillista identiteettiä ja se edesauttaa työyhteisön hyväksymistä.

"Mistä piti poisoppia, niin se sellainen toimittajan ajattelutapa. Jos toimittajana etsit kokoajan sellaista konfliktitilannetta mistä pystyt rakentamaan vastakkaisasettelua, niin tällä puolella sinun ei todellakaan tarvitse sitä tehdä." (M3)

"Tällä puolella tuollaiset asiat, niin kuin käytöstavat ovat melkoisen paljon keskeisempiä asioita kuin toimittajilla. Businessmaailman käyttäytyminen ja toiminta, se on ihan erilaista kun teki toimittajana." (M3)

Ammatti-identiteetin rakentamista helpottanee, jos se on lähellä omaa tuntemusta itsestään, ja lähellä omaa henkilökohtaista identiteettiä. M1 koki, että häneen luonteensa istuu paremmin viestintätyöhön kuin uutistyöhön, mikä auttoi hänen viestintäammattilaisen identiteetin rakentumista.

"Minä jotenkin koen luontevaksi tavallaan olla vähän semmoisessa, mitenköhän minä tätä avaisin. Ehkä sillä tavalla, että minä viihdyn tietyllä tavalla taustalla, mikä sopii osin tiedottajan työhön, kun taas sitten ehkä lehtitoimittajan työssä koin jatkuvasti sitä, että olisi pitänyt olla räväkämpä ja olisi pitänyt olla enemmän asioiden kimpussa. Totta kai siitä asioiden äärellä olemisesta, se on hyödyllistä siellä ja täällä. Olen ehkä vähän sellainen luonne, että pysyttelen vähän ehkä... Olen etulinjassa mutta tavallaan taustalla kuitenkin, se ehkä tukee tässä työssä paremmin omalle luonteelle sopivaa työtyyliä tai työidentiteettiä."
(M1)

4.6 Journalismin tulevaisuus alanvaihtajien silmin

Tässä luvussa tarkastellaan haastateltavien mietteitä entisen alansa tulevaisuudesta ja kuinka he sen näkevät. Yhteisiä huolenaiheita ovat journalismin laadun lasku, huonontuvat työsopimukset ja kaupallisuuden sekoittuminen journalismiin.

Vaihtajat arvelevat viestinnän hyötyvän median vaikeuksista. Kuten teoriaosassa jo selvisikin, mediasisällöistä jopa 36 prosenttia on johdettavissa pr-materiaaleihin. Viestintä ja media kohtaavat uudella tavalla, mikä vaatii kansalaisilta entistä parempaa medialukutaitoa.

"Jää nähtäväksi, että mihin suuntaan journalismi kehittyy meillä. Toivottavasti ei nyt vielä puhuta viestintäpuolen lopullisesta voitosta. Mutta en minä nyt tällä hetkellä voisi kenellekään nuorelle suositella toimittajan ammattia, että kehottaisin miettimään kahdesti, että olisiko mitään muuta mitä voisit ajatella tekeväsi." (N1)

"Ei tässä niin kuin kauhea fakiiri täydy olla, kun kattelet mitä maailmalla tapahtuu. [...] Kyllä minä nyt ihan osaan lukea ennusmerkkejä ja ymmärrän liiketaloudesta sen verran, että tiedän tasan tarkkaan mikä sen alan tulevaisuus on. Every man for himself" (M3)

"Minä en usko, että toimitusosalalle tulee esimerkiksi uusia vakituksia työpaikkoja tässä ihan lähitulevaisuudessa" (N1)

"Missä määrin se kaupallinen sisältö sotkeutuu sitten journalistiseen sisältöön, että on semmoisia uusia rajapintoja, jotka ovat jossain siellä viestinnän, markkinoinnin ja journalismin hämärässä välimaastossa, että kyllähän se vaatii ihmisiltäkin ihan uudenlaista medialukutaitoa." (N1)

"Näkisin että tuo median ahdinko sataa suoraan meidän [viestinnän] toimijoiden laariin.[...] Meillä on aika helppo pääsy isoihin kanaviin nyt tällä hetkellä." (N2)

"Kyllä minä vaan joudun olemaan aika tyytyväinen että lähdin" (N1)

5 Pohdinta

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia, luotettavuutta ja eettisiä näkökohtia. Alaluvussa 5.3 käydään läpi johtopäätökset tutkimustulosten pohjalta. Luvun loppupuolella ehdotan kehittämis- ja jatkotutkimusideoita ja viimeiseksi arvioin opinnäytetyöprosessia ja omaa oppimistani.

5.1 Laatu ja luotettavuus

Teemahaastattelun laadukkuutta voidaan tavoitella jo haastattelurunkoa laadittaessa. Ennalta mietityt syventävät lisäkysymykset auttavat saamaan haastattelusta mahdollisimman paljon olennaista tietoa tutkimuksen kannalta. Laatua parantaa myös haastattelijan kokemus haastattelutilanteista. Haastatteluvaiheessa aineiston laatua parantavat kunnossa olevat haastattelun apuvälineet, kuten nauhuri ja kirjoitusvälineet, sekä haastattelurungon mukaan ottaminen. Laitteiden toimivuutta on hyvä varmistaa haastattelun aikana, ja lopuksi haastattelurunko on hyvä vilkaista vielä läpi, että kaikki tärkeät asiat ovat tulleet käsitellyiksi. Laatua parantaa myös kysymysten evaluointi haastattelujen jälkeen; mitkä kysymykset ovat toimineet hyvin ja mitkä ovat olleet vaikeasti ymmärrettäviä, hankalia tai jopa ylimääräisiä. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 184.)

Pyrin toteuttamaan teemahaastatteluita tehdessä kaikki yllämainitut tutkimuksen laatua parantavat seikat. Suunnittelin kysymysrungot lisäkysymyksineen huolella, olen hankkinut kokemusta haastattelutilanteista, pidin haastatteluvälineet kunnossa, tarkistin haastattelujen lopuksi, että kaikki tärkeät asiat on käyty läpi ja sekä arvotin kysymyksiä ennen seuraavaa haastattelua.

Litteroinnissa laadun parantamiseksi on olennaista litteroida haastattelunauhat mahdollisimman pian. Olen myös kokenut litteroija, joten tämä vaihe ei aiheuttanut minulle päänvaivaa, ja sain hoidettua sen kohtuullisessa ajassa. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 185.)

Aineiston luotettavuus on riippuvainen sen laadusta. Kuten yllä jo mainitsin, tein kaiken voitavani aineiston laadun takaamiseksi. Kuitenkin kaikista yrityksistä huolimatta aineistoon liittyy myös sen luotettavuutta heikentäviä tekijöitä. Yksi laatua laskeva tekijä on yhden nauhan huono kuuluvuus, mikä johtui haastateltavan hiljaisesta puhetyylistä. Toinen laatua heikentävä tekijä on se, että kysymykset olisi voinut hioa vieläkin paremmiksi ja valmistellummiksi. Myös olennaisia kysymyksiä jäi kysymättä, mitkä tulivat mieleen vasta analysointivaiheessa. Ymmärrystä haittaavat käsitteet olisi pitänyt häivyttää

kysymyksistä, ja esittää mahdollisimman käytännönläheisiä kysymyksiä. Tutkimuksen on pyrittävä paljastaa tutkittavien käsityksiä ja ajatusmaailmaansa niin hyvin kuin mahdollista, mutta tähän vaikuttavat tutkijan ennakkotyö, tulokset ja käsitteistö. Haastattelujen tulos on haastateltavan ja tutkijan yhteistoiminnan seurausta. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 184–190)

5.2 Eettisyys

Tässä alaluvussa käydään läpi teemahaastattelututkimuksen eettisyyttä Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 20) listauksen perusteella. Listauksessa on lueteltu eettiset kysymykset jotka nousevat esille tutkimuksen eri vaiheissa. Vaiheita ovat tutkimuksen tarkoituksen miettiminen, suunnitelman luominen, haastattelutilanne, aineiston purkaminen, aineiston analysointi, tietojen todentaminen ja raportointi. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 19–20.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on luoda elävä kuva siitä, millainen vaihdos toimittajasta tiedottajaksi on. Opinnäytetyö voisi toimia avauksena aiheen suuremmalle tai tarkemmalle tutkimukselle. Aihetta on tutkittu niukasti viime vuosina, joten tämä opinnäytetyö on vain päänavaus, josta voi saada ideoita tutkittavana olevan inhimillisen tilanteen parantamiseksi. Tämä työ on kohtuullinen avaus keskustelulle, vaikka se ei varsinaisesti tarjoakaan ratkaisuja esimerkiksi toimittajan työn kehittämiseksi tai toimittajan ja tiedottajan töiden sujuvoittamiseksi.

Haastattelujen suunnittelussa otin haastattelujen luottamuksellisuuden huomioon vasta ensimmäisen haastateltavan mainittua aiheesta. Tarkemmin ajateltuna luottamuksellisuus on erittäin tärkeässä roolissa tätä tutkimusta, jotta haastateltavat voivat puhua mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti kokemuksistaan. Tutkimuksen luonteesta johtuen haastateltavat saattavat sanoa negatiivisiakin asioita entisistä tai nykyisistä työnantajistaan, jolloin on tärkeää, ettei heidän henkilöllisyytensä käy ilmi heidän uransa kannalta. Julkisesta asemastaan huolimatta opinnäytetöiden lukijakunta jää usein aika pieneksi, joten on epätodennäköistä, että haastateltaville koituu minkäänlaisia ristiriitoja tutkimukseen osallistumisesta. Toisaalta heidän jakamat tiedot ja kokemukset ovat arvokkaita tutkimuksen kannalta. Kaikki henkilöt suostuivat mielellään haastateltaviksi, ja ensimmäisen haastattelun lopuksi ja neljän haastattelun aluksi kävin läpi haastateltavien kanssa luottamuksellisuusasiat sekä pyysin heitä esittämään kysymyksiä, jos sellaisia tutkimuksesta ilmaantui.

Haastattelutilanne sovittiin haastateltavan ehdoilla, eli he valitsivat ajan ja paikan. Lisäksi kerroin etukäteen haastattelun vievän aikaa korkeintaan tunnin. Näin

haastattelutilanteessa ei periaatteessa ole mitään ongelmallista näkökulmaa haastateltavan perspektiivistä katsottuna. Aihe on myös melko arkinen, vaikkakin myös henkilökohtainen, joten itse haastattelusta en näe mitään syytä miksi haastateltaville koituisi siitä vaikeuksia tai hankaluuksia. Haastattelu vei tietenkin henkilöiden työ- tai vapaa-aikaa, mutta osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, ja olen erittäin kiitollinen haastateltavien tutkimukseen suomasta ajasta.

Haastattelujen purkaminen onkin eettisesti ongelmallisempi kohta. Yhteensä materiaalia kertyi nauhurille purettavaksi noin neljä tuntia, joten työmäärän kohtuullistamiseksi en voinut käyttää kaikista tarkinta litterointitapaa, jossa kaikki, jopa ei-kielellisetkin sanomat, puretaan auki. Toisaalta en näe tällaista tapaa myöskään kaikista parhaana tätä tutkimusta varten, vaan relevanttien kommenttien huolellinen litterointi on riittävä, sekä ymmärrettävyyden ja luettavuuden kannalta parempi ratkaisu. Litteroinnin jälkeen selkeytin opinnäytetyöhön sisällytettäviä kommentteja hieman, poistaen joistain sitaateista ylimääräisiä ja merkityksettömiä sanoja. Nämä eivät vaikuttaneet sitaattien asiasisältöön ja sitaatit noudattavatkin muuten tarkasti haastateltavien sanavalintoja, mikä takaa haastattelujen luottamuksellisuuden säilymisen.

Myös analyysivaihe sisältää eettisiä ongelmakohtia, joista suurin liittyy sitaattien tulkintaan. Haastateltavan ja tutkijan välillä saattaa käydä väärinymmärryksiä, tai tutkija saattaa tulkita haastateltavan sitaatteja väärin, mikä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Esimerkiksi ammatti-identiteetistä puhuttaessa huomasi, että haastateltavilla saattoi olla erilaisia näkemyksiä siitä mitä ammatti-identiteetti tarkoittaa. Se onkin hankalasti hahmotettava käsite, eikä sille ole tarkkaa määritelmää, vaan se on jopa tulkinnallinen. Tätä ongelmaa yritin poistaa haastattelujen edetessä laatimalla mahdollisimman käytännönläheisiä, yksiselitteisiä ja ymmärrettäviä kysymyksiä, jotka mahdollisesti kuvaisivat ammatti-identiteettiin liittyviä asioita. Toisaalta tulkinnallisissa kysymyksissä on vaikea määrittää mikä on oikein ja mikä väärin, joten annoin kaikkien kertoa asiasta omin sanoin.

Analyysivaiheessa vaikeaa on myös sitaattien kategorisoiminen. Sitaatit voivat olla hyvin monisyisiä ja ne eivät välttämättä liity täysin puhtaasti luvun teemaan, mutta niissä on kuitenkin joitain elementtejä siitä. Kommenttien lokeroinnissa pyrin tekemään parhaani, mutta jouduin tekemään myös kompromisseja ja yhdistämään alalukuja jopa hieman keinotekoisestikin, mikä ei voi olla vaikuttamatta tutkimuksen selkeyteen ja luotettavuuteen.

Tietojen todentamisen eettiset ongelmat liittyvät tutkijan tekemään lähdekritiikkiin ja lähteiden todenmukaiseen siteeraamiseen. Tämän eettisen ongelman pyrin taklaamaan siteeraamalla lähteitä huolellisesti ja läpinäkyvästi, sekä välttämällä olettamista ja tulkintoja. Lähdekritiikkiä harjoitin etenkin verkkolähteiden osalta tutkimalla kirjoittajien taustoja. Kirjallisuuslähteissä luotin niiden tunnettavuuteen ja käyttöön aikaisemmissa alan tutkimuksissa.

Raportointiin liittyviä eettisiä ongelmakohtia ovat haastateltaville ja heidän edustamilleen instituutioille mahdollisesti koituvat seuraamukset. Tässä tutkimuksessa seuraamukset on minimoitu takaamalla lähteiden anonyymius sekä valinta jättää mainitsematta yhtäkään haastateltavien edustamista organisaatioista.

5.3 Johtopäätökset

Laadukkaasti toteutettu haastattelututkimus antaa näkökulmia tarkasteltavaan aiheeseen, ja toivonkin, että tämä opinnäytetyö tarjoaa mielenkiintoisia ajatuksia lukijoille. Tämän teemahaastatteluna toteutetun opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta ei myöskään ole syytä automaattisesti olettaa, että haastateltavat olisivat ainoat, joilla on analyysiluvussa eriteltyjä ajatuksia, kokemuksia ja tuntemuksia toimitustyöstä ja alanvaihdosta viestintään.

Alanvaihto vaikuttaa tehtyjen haastattelujen perusteella onnistuneelta ratkaisulta haastateltavien kohdalla. Vaihdon positiiviset seuraukset peittosivat negatiivisiksi koetut asiat. Terveys ja taloudellinen turvallisuus ovat tärkeitä perusasioita monen ihmisen elämässä ja kaikki haastateltavat tuntuivat saavuttaneen ainakin toisen, jos ei molempia, edellä mainituista. Kaikki kokivat uuden työn mielekkääksi, arvokkaaksi ja arvoaan vastaavaksi. Monet puhuivat myös vaikutusvallan kasvusta sekä ”maailman parannus” mahdollisuuksien paranemisesta. Vaikka palkka suurimmalla osaa huononikin, monet kokivat työn jatkuvuuden olevan merkittävämpi tekijä kuin paremman palkan.

Kaikki kokivat toimitustyöstä olleen hyötyä uudessa ammatissa. Erityisesti mediakentän tuntemus ja suhteet toimittajiin nousivat esille sekä kyky luoda vaivattomasti erilaisia tekstejä. Lisäksi mainittiin muita toimitustyössä tarvittuja tai medianomikoulutuksessa opittuja taitoja, joita pääsi hyödyntämään myös uudessa työssä. Toimittajalta ja viestinnän ammattilaiselta vaaditaan nykyisin hyvin samankaltaisia ominaisuuksia, kuten oikeakielisyyttä, taitavaa kirjallista osaamista, ihmissuhdetaitoja ja tiedonhakutaitoa, sekä yleisön tarpeiden kartoitusta.

Neljä haastateltavaa kertoi medianomitutuksen antaneen hyvät perusvalmiudet myös viestintätyöhön, jossa työtehtävät saattavat olla hyvinkin monipuoliset. Viestintätyön mahdollisuuden voisikin ottaa yhä paremmin huomioon medianomien koulutusohjelmassa, esimerkiksi vapaavalintaisten opintojen opetustarjonnassa.

Tutkimushaastattelun tulokset kertoivat myös paljon toimitustyöstä. Toimitustyötä tehdään monenlaisissa oloissa. Huonoimmillaan toimitustyö ei takaa toimittajille taloudellista turvaa tai taetta työn jatkuvuudesta. Jatkuvasti määräaikaisilla työsopimuksilla tai nollatuntisopimuksilla työskentelevät toimittajat eivät pysty välttämättä suunnittelemaan omaa henkilökohtaista elämäänsä kohtuullisella tavalla. Työehdot muistuttavat halpatyövoimaa, kun on täysin työnantajan päätettävissä kuinka paljon vuoroja työntekijä kuhunkin työvuorolistaan saa, ja lisäksi työsuhte-edut ovat heikot, esimerkiksi työterveyshuolto saattoi puuttua kokonaan. Ala-arvoiset sopimukset tuskin takaavat alan houkuttelevuutta asiansa osaaville ja ammattitaitoisille toimittajille.

Toisaalta kävi ilmi, että vuorotyö itsessään aiheutti kaikille sitä tekeville haastatelluille terveysongelmia. Vuorotyö kuuluu toimitustyön luonteeseen, mutta olisiko silti jotain tehtävissä, mikä helpottaisi vuorotyön terveyshaittoja. Voisiko toimituksissa tehdä muutoksia tai antaa opastusta, että vuorotyö olisi mahdollisimman sujuvaa työntekijöille.

Haastatteluissa kävi myös ilmi, että journalismin laadusta on syytä olla huolissaan, ja journalismin uusiin ilmiöihin on syytä suhtautua kriittisesti. Laadukas journalismi on yksi toimivan ja tasa-arvoisen yhteiskunnan kulmakivistä. Sen yksi tarkoitus on informoida kansalaisia merkityksellisistä asioista läheltä ja kaukaa, mikä mahdollistaa demokratian toteutumisen, kun kansalaiset ovat tietoisia vallitsevista oloista. Tämän journalismin funktion valossa ei ole lainkaan ylimitoitettua suhtautua kriittisesti median murroksen tuomaan journalismin viihteellistymiseen, yhdenmukaistumiseen ja pintapuolisuuteen, ja pohtia keinoja laadukkaan journalismin turvaamiseksi. Kuten yksi haastateltavista sanoi, laadukkaan journalismin edellytys on se, että sitä saa tehdä asianmukaisissa oloissa. Laadua, asian monipuolista käsittelyä ja virheettömyyttä ei voi odottaa kohtuuttomassa aikapaineessa sekä turvattomilla työsopimuksilla.

Vaikuttaa myös siltä, että journalismin ja viestinnän alat ovat lähentyneet toisiaan, sillä molemmat palvelevat yhä enenevässä määrin kotiorganisaatioiden taloutta ja tavoitteita, vaikka journalismin tulisi palvella myös yleisöä.

Kuten aikaisemmin jo mainitsin, kaikki haastateltavat vaikuttivat todella tyytyväisiltä alan vaihtoon. Osa vaikutti jopa helpottuneilta, että pääsivät ”uppoavasta laivasta”. Tämän opinnäytetyön ei ole tarkoitus osoittaa kummankaan alan paremmuutta, vaan kuunnella vaihdon tehneitä ja raportoida heidän kokemuksiaan. Alojen vertailuun tämä opinnäytetyö on liian suppea, sillä tässä on huomioitu vain yksi näkökulma.

Kuten alun teoriaosuudessa kävi ilmi, tiedottajan töitä on aikaisemmin tehty ”omien töiden ohella”, eli joku muu kuin viestinnän ammattilainen on tehnyt organisaationsa viestintätöitä. Nykyisin viestintätöihin koulutetaan enemmän tekijöitä kuin työpaikkoja on tarjolla (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014), joten kaikki ovat alan ammattilaisia. Työ- ja elinkeinoministeriö (2014) ennusti taasen toimitustyön siirtyvän yhä enemmän alipalkattujen ja alityöllistettyjen freelancereiden käsiin. Mietinkin tuleeko toimitustyöstä jatkossa työtä, jota tehdään ”oman leipätyön ohella”, ikään kuin rakkaudesta lajiin, kun palkkioilla ei enää elä. Kuinka laatu varmistetaan jatkossa, jos sisällöt tulevat pääsääntöisesti toimitusten ulkopuolelta?

5.4 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset

Tämä opinnäyte pyrkii antamaan elävän kuvan toimittajien alanvaihdosta viestintäpuolelle. Luotettavuuden ja yleistettävyyden lisäämiseksi saman teemahaastattelututkimuksen voisi toteuttaa myös isommassa mittakaavassa. Uuteen tutkimukseen voisi kehittää rakentamani haastattelurungon pohjalta uusia kysymyksiä, jotka olisi liitetty entistä paremmin käytäntöön. Olisi hyvä kysyä myös miksi haastateltavat valitsivat juuri viestintätyön eivätkä jotain muuta. Tarkat kysymykset palkkatason muutoksesta voisivat tuoda myös konkreettisuutta.

Olisi myös erityisen mielenkiintoista tutkia millaista toimittajan työ on nykyisin, sillä haastatteluista sain sellaisen kuvan, että toimitustyö on muuttunut todella nopeasti. Millainen on toimitusten aikapaine, monta juttua on tehtävä päivässä, miten journalistin eettisiä sääntöjä noudatetaan, onko uutiskriteereihin tullut muutoksia, onko faktojen tarkistukselle kunnolla sijaa, ovatko uutisaiheet muuttuneet, pääsevätkö toimittajat enää juttukeikoille, onko toimitusten päätäntävalta ulkoistumassa, millaisia uusia juttutyypppejä on ja millaiset taidot ovat nykytoimittajille tarpeen? Näistä näkökulmista olisi hyötyä, kun nykyistä journalistin työtä ja journalistisia prosesseja kehitetään.

5.5 Itsearvio ja oma oppiminen

Olen tehnyt tämän opinnäytetyön niin suurella huolellisuudella ja tarkkuudella kuin suinkin kykenen, ja sitä kriittisesti tarkastellen. Tutkimusaiheeni on ajankohtainen ja uskon tulosten antavan kohtuullisen luotettavan näkökulman toimitustyöstä viestintätätööhön vaihtaneiden kokemuksiin ja ajatuksiin.

Olen oppinut tätä työtä tehdessä tutkimuskäytänteitä vertaillessani tutkimusmenetelmiä ja analysointitapoja. Lisäksi osaan yhä monipuolisemmin hakea tietoa sekä arvioida lähteiden luotettavuutta. Perehtymällä tarkemmin teemahaastattelun toteutukseen olen oppinut kuinka kyseisellä menetelmällä voi saada luotettavaa tietoa ja kuinka menetelmää sovelletaan mahdollisimman laadukkaasti. Analyysivaiheessa opin olennaisen hahmottamista, aineiston kategorisointia ja kokonaisuuksien luomista. Opinnäytetyön kirjoitusosuudessa tiedostin pystyväni pitkäjännitteiseen ja järjestelmälliseen työskentelyyn.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö oli merkittävä työtutustus. Se tarkoittaa minulle, että pystyn muodostamaan tietomassasta relevantin kokonaisuuden sekä työskentelemään sinnikkäästi. Ymmärrän myös, että toisinaan oppiminen ja uuden asian hahmottaminen vie aikaa, mutta tämän työn myötä olen saanut hyvät eväät tarttua rohkeasti isompiinkin projekteihin.

Olen myös päässyt journalismia koskevan kirjallisuuden ohella perehtymään viestintäalan kirjallisuuteen. Ammattikuntien toimien ymmärtäminen antoi minulle syvyyttä entisiin tietoihini. Molempien puolien tunteminen on valttikortti molemmissa töissä. Tärkeää on myös oppia perustelemaan kantansa luotettavasti.

Lisäksi oli erittäin mielenkiintoista päästä tapaamaan viittä opinnäytetyöhön osallistunutta haastateltavaa, joilta sain hyvien haastattelujen ohella paljon eväitä uravalintojen pohtimiseen.

6 Lähteet

Edgecliffe-Johnson, A. 2014. The invasion of corporate news. Financial Times.

Luettavissa: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/937b06c2-3ebd-11e4-ade4-00144feabdc0.html#axzz3E46rTuXH>. Luettu: 24.4.2015.

Forssell, J., Laurila, E. 2007. Hyvät mediasuhteet. WSOY. Juva.

Hirsjärvi, S, Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Gaudeamus. Helsinki.

Jones, A. 2009. Losin the news. Oxford University Press. Yhdysvallat.

Journalisti. Ajankohtaiset. Luettavissa: <http://www.journalisti.fi/ajankohtaiset/>. Luettu: 14.5.2015.

Juholin, E. 2013. Communicare!. Portus. Jyväskylä.

Juholin, E., Kuutti, H. 2004. Mediapeli. 2. painos. Infoviestintä Oy. Helsinki.

Juntunen, L. 2011. Leikkaa-liimaa-journalismia? Tutkimus uusmedian lähdekäytännöistä.

Luettavissa: http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/leikkaaliimaa_raportti.pdf. Luettu 14.5.2015.

Karvonen, E. 2002. Johdatus viestintätieteisiin. Lähtökohtia. Viestinnän käsite ja malleja.

Luettavissa: <http://viesverk.uta.fi/johdviest/lahtokohtia/kasite.html>. Luettu: 21.4.2015.

Kuittinen, T. 2015. Kuittinen: Median kriisi Amerikassa syvenee. Arvopaperi. Luettavissa:

<http://www.arvopaperi.fi/uutisarkisto/kuittinen+median+kriisi+amerikassa+syvenee/a1061298#.VUcPh0tTHJg.twitter>. Luettu: 4.5.2015.

Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. WS Bookwell Oy. Porvoo.

Kunelius, R. 2000. Journalismi nelijalkaisena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita. Luettavissa:

<https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkoaineistot/yht/Kunelius.pdf>. Luettu: 21.4.2015.

Mainonnan neuvottelukunta, 2005. Markkinointiviestintä kääntyi selvään nousuun. Luettavissa: <http://www.mainostajat.fi/mliitto/sivut/mainmaara2004tied.pdf>. Luettu 14.5.2015.

Mainonnan neuvottelukunta, 2015. Mediamainonnan painopiste siirtyi sähköisiin medioihin 2014. Luettavissa: http://files.kotisivukone.com/mnk.kotisivukone.com/lehdistotiedote_mediamainonnan_maa_ra_29.1.2015.pdf. Luettu: 14.5.2015.

Mäntylä, J. 2008. Journalistin etiikka, 2. uudistettu painos. Gaudeamus. Helsinki.

Nieminen H., Pantti M. 2009. Media markkinoilla. Uudistettu painos. Loki-Kirjat. Helsinki.

Pirttijoki, M. 2015. Omillaan toimeentuleva. Kainuun Sanomat. Luettavissa: <http://www.kainuunsanomat.fi/kainuun-sanomat/paakirjoitukset/omillaan-toimeentuleva/>. Luettu: 4.5.2015.

Rusila, H. 10/2014. Uusi alku. Journalisti.

Sanastokeskus TSK ry 2010. Sosiaalisen median sanasto. Luettavissa: http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto. Luettu: 21.4.2015.

Sanomalehtien liitto. Sanomalehtien lukumäärä 1810–2013. Luettavissa: http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/levikki/sanomalehtien_lukumaara_1810_2013. Luettu: 14.5.2015.

Sanomalehtien liitto. Sanomalehtien levikki 2004–2013. Luettavissa: http://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/levikki/sanomalehtien_levikki_2004-2013. Luettu: 14.5.2015.

Suomen journalistiliitto 2014. Journalistin ohjeet 2014. Luettavissa: <http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistin-ohjeet/>. Luettu: 21.4.2015.

Tilastokeskus, 2014. Joukkoviestintämarkkinoiden arvon lasku jatkui. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/jvie/2013/jvie_2013_2014-11-25_tie_001_fi.html. Luettu: 14.5.2015.

Tilastokeskus, 2014-2. Suurilevikkisimmät sanomalehdet. Luettavissa:
http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_kulttuuri.html. Luettu: 14.5.2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014. Ammattinetti: Toimittaja. Luettavissa:
http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/120_ammatti. Luettu: 18.5.2015.

Ukkola, S. 2015. Kun media myi sielunsa. Yle. Luettavissa:
http://yle.fi/uutiset/sanna_ukkola_kun_media_myi_sielunsa/7911490. Luettu: 24.4.2015.

Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Teos. Jyväskylä.

Väliverronen, E. 2009. Journalismi murroksessa. Gaudeamus. Helsinki.